પેટબોલુ પંચી

ભાગ ૨ જો

અંગરેજી ઉપરથી ભાષાંતર

કરનાર

જીજીભાઇ ખરસેદજી માસતર.

મુંબઈ

આરીયન દીપક પરેસ.

૧૮૮૬

કીંમત ૩ આના.

સરવે બુકસેલરોને તાંહાં મળશે.

પ્રકરણ ૮ મું.

એક કુટુંબી મંડળીની છુપી મસલત તથા ત્યાં થયેલો ઠરાવ.

“કેમ મારા પ્યારા!” મીસીસ ગુડમેન વાલતરને પોતાના દીકરા સાથ આવતાં જોઇ બોલી, “હું અને મીસીસ હોરેસ ત્યારની તમારી રાહ જોતાં બેઠાં છે. જુલીઆનો એવો વિચાર છે કે તમે તમારી યુક્તિમાં નિસ્ફલ થશો.”

“તેણીએ બરાબર કહ્યું છે,” વાલતર ખુરશીપર બેશી જઇને બોલ્યો.

“બરાબર?” મીસીસ ગુડમેન બોલી. “શું પેલા જુવાન ચીઠરેહાલ ફક્તાને તમે

હાથમાં લાવ્યા નહી? હોરેસ! મને જવાબ દેવો."

હારેસે દોકું ધુણાવ્યું

"અરે!" તે ઘરડી સ્ત્રી બોલી "તે હજુર આવ્યો નથી ત્યારે?"

"પણ તેતો આવ્યોછે," હારેસ બોલ્યો "અને કાકા સારેછે!"

પેલી ઘરડી એક ખુરશીમાં બેઠી.

"અફસોસ!" મીસોન હારેસ બોલી, તે સ્ત્રીએ નિષ્ફલ થવાના આગમચથી અટકલ બાંધી હતી. "એટલા અસાવધ તમે કેમ રહયા."

હારેસે બધી રીતની સમજ આપી, એટલે તે ઘરડ સ્ત્રીએ આંખમાં આંસુ આણયાં. વાલતરે જેમ તેમ કરી પોતાના પગ માંહેથી બુટ કાઢયાં.

ત્યારે તમે તે કંગાલને નજરે નજર દીઠોછે ?" તેણીએ ધીક્કારમા પુછ્યું.

"અનબતા," હારૅસે જવાબ દીધો.

"ત્યારે તો હવે કાંઇ કરવુ જોઇએ, નહી તો કે મને ડર લાગેછે કે આપણાં કુટુંબનો પઇસો તેના હાથમાં જતો રેહશે."

પઇસાનું નામ સાંભળતાંજ વાલતરનુ દીલ ઉસકેરાઇ આવ્યું. તે તેઅલની નજદીક આવ્યો અને કાંઈ વીચારમાં પોતાના હાથ તે ઉપર મુકી આલ્યો. "અલબતાં કાંઇ થવું જોઇએ. ગુદમેન ઉપર જે તે પોરીઆએ અસર ઉત્પન કરીછે તે આપણે જોઇછે. મેં તે બંઘેના ચારામાર્ટા દીઠાછે કાંઈ ફકર નહી હું એનો જલદીથી નીવેડો આણુછું, નહી તો કે ગુડ્મેન પોતાની મીલકતો દોલત જરૂર તેને દતક કરી પોતાનો વારસ નેમશે."

"અને શું ત્યારે આપણે તે પોરીઆનાં ફરમાનમાં રહીએકે?" માંસીસ વાલતર બોલો.

તે કરતાં બેહેતર કે તેમ થતુંજ અટકે!" હોરેસે જવાબ દીધો. "હું ગુડમેનનોજ રસ્તો કરીશ."

એ રીતે કેટલાક દીવસ વહી ગયા અને એક રોજ વેલિંગટોહેન કે બાહાર ફરવા ગયો હતો જ્યારે કોઇ બે શખસ ગુડમેનના ઓરડામાં દાખલ થયા. તે તેમને મુદલ ઓળખતે ન હતા.

"કેમ સાહેબ કાંઇ ફરમાસ," ગુડમેને પુછયું.

"સાહેબ હમે ડાકતર છીએ અને તમારા વાસ્તે આવ્યા છીએ."

"મારા માટે!"

"હા. સાહેબ, અમને ખબર છે કે ત- મારૂં ધ્યાન ઠેકાણે નથી."

"મારૂં ધ્યાન ઠેકાણે નથી!"

"હા સાહેબ એવું અમે સારી પેઠે જાણીએ છીએ."

"વારૂં કાંઈ બીજુ કામ છે કે?"

"એજ કામ ઘણું મોટું છે."

"જાઓ બાપુ જાઓ અહીંથી."

"અમારાથી જવાય એવું નથી. એ કામનો જલદી ચાંપતો ઉપાય કરવાને માટે અમને બોલાવ્યા છે."

"પણ એમ એટલી બધી મેરબાની કીઆ નેકબખ્તે તમને કરવા ફરમાવીછે."

"તે અમારાથી કહેવાય એવુ નથી."

"પણ જયારે કોઈ બીચારાએ આટલી બધી મારા ઉપર નવાજેશ કરી તેનું નામ મને

કહેવામાં તમને અડચણ શાની !"

"તમને ફરીથી અને છેલી વેળા કહીએ છીએ કે તેમ કરવાને અમે કાંઇ બંધા યેલા નથી."

"એમજ છે તો મેરબાની કરી જેઓએ તમને મોકલ્યા હોય તેમને જઇને કહો કે મારી તનદુરસ્તીની સંભાળ હું પોતે લઇ શકીશ. તેમને એટલી કાળજી કરવાની કાંઇ અગત્ય નથી."

"તમે પારશી કુટુંબને લગતા છો ?"

"સાહેબ, એક જઇફ આદમીને એ રીતે અપમાન કરવું સારૂ નહી કહેવાય."

"થંડા પડો, સાહેબ !" દાક્તર બોલ્યો.

"હું થંડો પડું" ગુદમેન બોલ્યો 'કેમ તમે મને મુરખ સમજોછો કે શું ? તમને અહીં કોણે મોકલ્યા હતા જરા મને કહો !"

તેઓ એ રીતે રકઝક કરતા હતા એટલામાં વેલિંગટનનું ત્યાં આવવું થયું.

"મારા પ્યારા બેટા," ગુદમેન વેલિંગટન તરફ જોઇને બોલ્યો, "મને મોટું અપમાન થયુંછે. આ બે પુરૂષો મને બહુ તકલીફ પાડેછે."

"ભાઇ સાહેબ અમે તો એને એટલું પુછીએ છીએ કે એ પાદશાહનો સગો થાય છે કે નહી."

"પણ એવો સવાલ કરવાનું કારણ શું?" વેલિંગટન ચારડાઇને તથા રોલા ગુરકીને બોલ્યો.

"કારણ કે અમને એવી ખબર મલી છે કે એણે પાદશાહના તાજ ઉપર દાવો કીધોછે," એક દાકતર બોલ્યો.

"અને અગર તમને એવી પણ ખબર

મળી હોય તો શું થયું? વેલેનતાઇને પુછયું." "તમ પુછવાથી કાંઇ તમારું દાબુ એના ઉપર છે કે? એમાં તમને વચમાં પડવાનું શું કારણ? તમને એમાં શું લાગેવળગે? (ગુડમેન તરફ ફરીને) કેમ સાહેબ આ ગ્રહસ્થોને અંતરે ખોતી રાખવાનો તમારો વીચાર છે કે?"

"નહી મુદલ નહી," ગુડમેને જવાબ દીધો. "હું તો એવું ચાહતો છું કે એઓ કવારે અહીથી પતે?"

"ત્યારે સાહેબ તમે તસદીર લઇ મારી સાથ બારણાં ભણી ચાલો," વેલેનતાઇને દાકતરોને કહ્યું.

"અમે અંતરે એક જાહેર ફરજ બજાવવા આવ્યા છીએ; અને તેથી અમારી મરજી પડશે ત્યારે જઇશું," એક દાકતર કહ્યો.

"તમે એકદમ અતરેથી જાઓ," વે
લેનતાઇન બોલ્યો.

"શા માટે?" એક દાકતર બોલ્યો.

"એટલાજ માટે કે અગર તમે જશો ન
હી તો તમને ઢકા મારી બાહાર કાઢવાની મને
મેહેનત પડશે."

આ શબ્દ ઉપરથી દાકતર બાઉલીમઉત
અને દોબે અનકરાથી હસવા માંડયું. તે
ઓએ વેલેનતાઇનના ધમકીની બહુ તકોર
કીધી; પણ જયારે છેલ્લાએ એકને ગરચીમાંથી
ધરી નીચે ધુલમાં ગોતાં ખાતો કીધો ત્યારે
તેઓને વેલેનતાઈનની ખબર પડી કે તે કાંઈ
પોતાના દેખાવ મુજબ કમજોર ન હતો. પો
તાના સાથીને અફલાઇને જમીન ઉપર પડે
લો તથા વેલેનતાઇનનું ગુંણુ તેના દમ ઉપર
જોઇને દાકતર દોબ વેલનતાઇન ઉપર ગુસ્સા

થી ધસ્યો. તે મામલો જોઇ ગુન્મેન વેલેનતા
ઇનની મદદે ઉઠયો પણ તે કાંમે લાગે એટલાં
વેલેનતાઇને પેલા દાકતરના તાંતીઆ પકડી
તેને તેના દેફ્ફ્રી સોબતીની ઉપર પટકી નાંખ્યો.

"આ દેફસીને પડેલો રાખજો એને
ઉઠવા દેશો ના," વેલેનતાઇન ગુન્મેન તરફ
જોઇને બોલ્યો. તે પેલા દાકતર દોબને ઘસડ
તો ઘસડતો બારણાં આગલ લઇ ગયો અને
બારણું ઉઘાડી તેને ઘસડીને મોહોલ્લામાં નાં
ખી આવ્યો. અને દેફસી દાકતર ગમ જોઇને
બોલ્યો "કેમ દફુલમીઆં તમારે ચાલાને
બાહાર જવુંચ કે મને તસદી આપવી છે?"

અન્દબનાં દાકતરે છેલ્લી રીતે જવાનું
પસંદ કીધું; પણ એક વેલા બાહાર ગયા પછી
તે ગુન્મેન તરફ દોલા ઘુરકી બોલ્યો "યાદ
રાખજો ગુનમેન કે તને આ માટે ભારી સોસવું
પડવાનું."

દાકતરોના જવા પછી કેટલેકવારે વાબ તર અને હોરેસ દાખલ થયા જેમની આગલ ગુઃમેને પોતા ઉપર વીતેલી મુધવા વાત કહી જે સાંભલી તેઓ ખરેખર અચરત થયા. ગુદ મેને વલી તેમને એવું કહી જણાવ્યું કે તે અને વેલનતાઇન ગરેવેસેન્ડ તરફ જનાર છે; એટલુજ નહી પણ મછવો કેટલે લાગે ઉપડ નારછે તે પણ ચોકસ કહયું.

પ્રકરણ ૮ મું

મેદી જપ્તી—એક ગ્રહસ્થનું વિચારમાં ગીરફ તાર થવું—હતાશો. ઓપેરાના સ્તેજ ઉપર વેલનતાઇનનો દેખાવ.

જયારે પોતાના કામકાજનાં કાગજયાં ગુદમેને નકી ગોઠવ્યાં ત્યારે તે અને વેલેન

બાઇન ફોરન હીલ જવા નિકળ્યા. રસ્તામાં ગુડમેનને એક બેંકમાં કંઇ કામ હતું તેથી બેલેનતાઇનને તેણે બંદર ઉપર ફરી ફરી થોડો વખત ગુજારવાને મોકલ્યો. અરધો કલાક વહી ગયો નહી એટલામાં ગુડમેન પોતાનું કામ પુરૂં કરી બંદર તરફ આવ્યો. પણ મછવો ઉપડવાને હજુર અરધા કલાકની ખોતી હતી તેથી તે આહિસ્તે આહિસ્તે એક આડે રસતે નિકળ્યો; પણ તે થોડેક દુર ગયો નહી એટલામાં બે મજબુત કદાવર શખ્સો તેની સાંમે આવી ઉભા.

"આજનો દીવસ ખુલ્લો છે, સાહેબ." એક શખ્શ બોલ્યો.

"હા ખુલ્લો છે." ગુડમેન તેમની આગલથી દુર થવાની કોશેસ કરતો બોલ્યો. આજ ઘણો ઉગાડ છે."

"તમે અમારી સાથ ફરવા આવો, આપણને ગમત મળશે," તેજ શખ્સ ગુદમેનનો જમને હાથ પકડી બોલ્યો.

"એમ શું કરોછો?" પેલાના હાથમાંથી પોતાનો હાથ છોડવવાની કોશેશ કરતાં ગુદમેન બોલ્યો.

"એમ શું કરીએ છીએ? અમે તો એટલીજ તમને અરજ કરીએ છીએ કે અમારી સાથ ફરવા આવો કે આપણને સોહાવા જ જાય."

આ વખત તેમની નજદીક એક શીગરામ આવી ઉભી.

"ખોદાખાતર મને જણાવો કે આ બધાંની મતલબ શી છે," ગુદમેને પુછ્યું.

"બેવો ચાલો, ચાલો, જલદી કરો, સરવે કુરતાજ છોડી દો, એ અમારી આગળ નહી ચાલે," પેલા શખ્સ બોલ્યો.

"એમ [illegible] સો, તમે કોઇ મોટી ભુલમાં ગોટું ખાતા જણાઓ છો," ગુદમેન બોલ્યો, "બેશક તમે કાંઇ ભુલ કરો છે."

જરાએ નહી; ભુલ શું આવી છે, તમારૂ નામ ગુદમેન નથી ભલા?" એક જણે પુછ્યું.

"અલબતાં મારૂં નામ ગુડમેન છે. પણ—"

"પણ ને પણ, સઘળું ઠીકજાછે—તમે તો ચીનના શેહનશાહના પીતાના લાગો છોની? જો એમજ હોય તો તમે એક ગરહસ્થ તરીકે આ ગાડીમાં બેસો."

"પણ હું કાંઇ બેસનાર નથી," ગુદમેને જવાબ દીધો.

એ સખુન ગુદમેનના મોહોડામાંથી નીકલતાંજ પેલા બંને જણે ગુદમેનને ઉંચકી ગાડીમાં નાખ્યો. ગુદમેને બુમ પાડી. એક ગ્ર

હસ્થ ત્યાંથી જતો હતો તેની તરફ જોઇને તે બોલ્યો. "મદદ કરો, અય ભલા ગરહસ્થ! ખોદાખાતર આ ચંડાલોના હાથમાંથી મને છોડવો!"

"એ શું ભાંજગડ છે," પેલો ગ્રહસ્થ નજદીક આવી બોલ્યો..

પેલા શખ્સોએ તેને ઇશારત કરી ગુદમેનને દેવાનો જણાવ્યો. તે સાંભળી તે ત્યાંથી ચાલી ગયો.

ગુદમેને બીજા જતા આવતા શખ્સોને અરજ કીધી પણ સઘળાઓને પેલાઓએ સમજાવ્યા જેથી તેઓ માત્ર દયા ખાઇ ચાલી ગયા. એ પછી પેલાઓએ ગુદમેનનાં મોં હોડાંમાં ડુચા દાબ્યા એટલે બાચારો ગુદમેન લાચાર થઇ પડયો.

આગીગમ જયારે એ રવેશે ગુદમેન ઉપર જમી ચાલતી હતી ત્યારે વેલેનટાઇન

બંદર ઉપર તેની રાહ જોતા ઉભા. તે મનગ્ના રનો દીવસ હતો અને સેંકડો લોકો જેઓ સોમવારને દીવસે ગ્રેવસેન્ડ તરફ કામ માટેને અરથે આવતા તેઓ દર મનવારે પોતાના કુટુંબને તે રાતરે જઇ મલવાની ઉમેદમાં વહાણ ઉપર આવતા હતા. તુતક ઉપર જરા પણ જગા બાકી રહી ન હતી. કેટલાક લોકો આહવાડીક પતરો વાંચતા હતા. કેટલાક પોતાનાં કામકાજનાં કાગળોમાં કાંઈ તપાસતા હતા. કેટલા ..ત. બાળકો કંમરે હાથ દઈ બર વીનો વ ... તપાસતા હતા.

આખરે આગમાં વહાણ ઉપર ગડબડ ચાલી રહી. કેપ્ટ પોતાની જગા ઉપર જઈ ઉભો અને ચોતરફ દોરડાં બરાબર કરવાનો હુકમ કીધો. એન્જીનતાબંને ... ણુ ઉપડવાની દરેક તૈયારી થયલી જોઇ ત્યારે

તેની ધીરજ રહી નહી. તે એવું સમજ્યો કે ઝાડની અંદર ગુન્હેગાર તેને મળ્યો ન હશે તેથી તે પાણી ઉપર ચઢી બેઠો. તે હાટક તેમજ કેપ્ટન ઉપર ફરી વળ્યો પણ કોઈ તે મળ્યો નહી, તેથી તે ઓય આવી પોહોંચશે એવી ઉમેદમાં વહાણનાં પડખામાં જઈ ઉભો; પણ એટલામાં કેપતાને વહાણ ઉપરવાની શીગનલ આપી.

"માત્ર એકજ મીનીટ, મેરબાન કેપતાન," વેલેનતાઈન બોલ્યો. "એક પલમાં એક મીત્ર આવી પોહોંચશે."

"ચાલો, પોરી આપો, હુશીયાર થાવો!" અને તેનાં માણસોએ દોરડાં ઉખેડવા માંડ્યાં; જયારે વેલેનતાઈન એક ઉંચી જગા ઉપર ચઢી ઉભો. તેણે નકી ઠરાવ રાખ્યો કે કોઈ ખી રવેશે વહાણને ઉપરનુ અઠકાવવું"

"કપતાન," વેલિનતાઈને બૂમ પાડી."

"હાજી, એ કોણ !"

"આફીસવાળા ઓરડામાં જલદી આવો !" વેલિંગતાઈને સાદ માર્યો.

"હાં, આ આવ્યો ઉપર-એ છીએ—અને આફીસમાં શું કામ છે? એ કોણ બોલાવે છે?"

"એક માલિક. અહીં આવો ! તમને આવવુંજ જોઈએ."

"માલિકને તોપે ઉડાડો !" કપતાન ચીડાઈને બોલ્યો. "સુતાર, સાબર, જલવાર મજબૂત પકડી રહો, કોણ જાણે શું છે."

એટલું બોલી કપતાન વહાણ ઉપરથી ઉતર્યો અને આફીસમાં ખુશી થતો દોડ્યો.

વેલિનતાઈને હવે ઉતાવળથી ગુસ્સેનની રાહ જોઈ, અને એક જણ દોડતો બંદર તરફ

આવતો હતો તેટલામાં કપતાન વહાણ ઉપર પા
છો આવ્યો અને ચોરડાઇને બોલ્યો—"એ
કોએ કમબખ્ત બોલ્યો હતો કે મને આહી
સુમાં બોલાવેછે ?"

કોઇએ કાંઇ જવાબ આપ્યો નહી તેથી
તે ચીરડાઇને બોલ્યો, "મારા હાથમાં જો તે
આવે તો તેને નદીમાં નાંખી નહી દેવું તો
મારૂં નામ કપતાન નહી." એટલું કહી તેણે
વહાણ ઉપડવાને વાસતે સીગનલ આપી.

ગુદમેનને બીજી થોડીક મીનીટ આપ
વાનો વેલેનતાઇનનો ઠરાવ હોવાથી જેવી સી
ગનલ થઇ કે શુકાનની નીચે અવાજ ફેંકી
બોલ્યો "મદદ! મદદ! મરૂ! મરૂ!
અરે કોઇ આવો, આવો!" એ બોલ તે એટલા
જોરથી બોલ્યો કે એક પલમાં બંદર ઉપર
ભેગા લોકો તેમજ વહાણના ઉતારૂઓ તે

ગુમ ઉંચકી લધી. તુરતજ મછવા હેઠલ ઉતારવામાં આવ્યા તેમજ બીજા મછવાઓની પણ દોડ ચાલી રહી. વહાણની આસપાસ મછવાઓ ગોળ ફરવા લાગા. ઉતારૂઓ નજર ખેંચી જોતા રહ્યા. સઘળાઓનાં દીલ ઉસકેરાઇ આવ્યાં.

"રે બીચારા જીવડો!" એક મજબુત બાંધાનો જઇફ પુરૂષ બોલ્યો, "રે રે બીચારા ડુબી મુઓ!"

"મદદ! અહીં, અહીં, અહીં!" વલી નતાઇને સાદ કાઢયો. વલી મછવાઓની દોડાદોડ જે બાજુએથી અવાજ નીકલતો હતો તે તરફ ચાલી. વહાણના ઊતારૂઓ એક બાજુએથી બીજી બાજુએ ટીંગાતા થયા.

"કયાં, તું કયાંછે, બાઇ?" એક મછવાવાલો બોલયો.

"અહીં!" વેલિનતાઇન બોલ્યો.

"ધાવો! ધાવો! સુકાણ તરફ ફેરવો"! કપ્તાન ઉતાવળથી બોલ્યો. "હુશીઆર! થાવો!"

મછવાઓ સુકાણ તરફ ધસ્યા.

"મળ્યો કે?" કપ્તાને મછવાવાળાઓને પુછ્યું. "મળ્યો કે?"

"તે અમને નજર પડે એટલુંજ અમે માંગીએ છીએ."

"અરે આવોરે જલદી કોઇ આવો!" વેલિનતાઇને સાદ કાઢયો.

"ક્યાં, ભાઇ, ક્યાં—તું કેણી તરફ છે?" કપ્તાને પુછ્યું.

"ચાક આગળ," વેલિનતાઇને દમામભેર સાદ કાઢયો.

ચાલો', ચાલો, પોરીઆઓ પણ ત
રફ ધાવો, હુર્રે, શાબાસ!" કપતાન ખુશી
થતો બોલ્યો. તેની ખાતરી થઈ કે હવે
જરૂર હાથ લાગવાનો.

"આણી તરફ આવો, આણી તરફ આ
વો," માલમનો સાદ કાઢી વેલેનતાઇન બોલ્યો.

વળી પાછા મછવાવાળાઓ ધકેલામાં પ
ડ્યા. ચાંક આગલની સુકાણ તરફ અને સુકા
ણ આગલથી આગલી ગમ થાકી ગયા ત્યાં
સુધી હલેસાં માર્યા કીધાં. કપતાન દુરથી
માલમ તરફ જોય અને માલમ કપતાન ત
રફ અચરતીની નજર ફેંકે પણ કાંઇ પટો
હાથ લાગે નહિ. બીચારા ઉતારૂઓમાં ધકકા
મુકકી આચકા ઉચકો ચાલી રહી. તેઓ એક
ગમથી બીજી ગમ દુબતા માણસને જોવાની
ઉલતમાં દોડતા ફરે. વેલેનતાઇનના દરેક સાદ

વેના પસારો એટલો જોરથી થાય કે તું મા
રી ઉપર અને હું બીજા ઉપર ખરીઆ મુકી
પડ્યો.

એ રવેશે ગડબડ મચી રહી; પણ વે
નનાઇનની નજર પોતાના વાલીના આરી પોંહ
ચવા તરફ હતી. તેમાં તે હવે તો તદન નીરાશ
બન્યો. વહાણને અરધો કલાક તેણે ખોતી
રાખ્યું હતું, અને, હવે તેને વધારે વખત
ખોતી રાખવાનું ઠીક લાગું નહી. મછવા
વાલાઓ નદી ઉપર ચોતરફ નજર રાખી રહ્યા
હતા. કપતાન માલમ ઊપર ચીરડાઇ ગયો
કારણ કે તેણે મછવાઓ પોતાની તરફ મો
કલવામાં ભુલ કીધી જેથી તે માણસ નીચે
ડુબી ગયો. માલમે તેવા હુકમનો ઇનકાર કી
ધો. ઉતારૂઓ તેમજ કીનારા ઉપરનાં લોકો
તો ગોયા તે માણસને ડુબતાં જોયો હોય તેમ

તેની વાત ચલાવી રહ્યા.

કપતાને આખરે જોયું કે બીચારા ઇબ્‍નારને બચાવવાની કોશિશ તદ્દન બેજાછે તેથી તેણે વહાણ ઉપડવાનો હુકમ કીધો; અને વેલીનતાઇને તેનાં માનને કરાર આપવા તેની પછવાડે મોટેથી હસવાનો સાદ નાખ્યો. તેની અસર વિજળીના ચમકારા માફીક થઇ. કપતાન તે હસવાના સાદથી અતિશય તાજુબ થયો. તે સેતાન ફરીઓ. તેની છાટીએ ક્રોધ ઉભરાઇ આવ્યો. તેને અતિશય ચીડ લાગી કે આવાં ગંભીર ટાંકણે કોઇ બેવકુફે હસવાની છાટી કેમ ચલાવી.

"અરે એતો અમસથુ હસવામાં થયુ હતુ" વેલીનતાઇને કપતાનના પછવાડે સાદ નાખ્યો. "તમો લોકોને બાંત બહેકાવા મેં મજાક કીધી હતી."

"રમુજ !" કપતાન ચીરડાઈને બોલ્યો.
રમુજ."

"હા, વલી બીજુ શું! હું કાંઇ નદી
માં પડયો ન હતો!" વેલેનતાઇને સાદ નાખ્યો.

વહાણ ઉપર ગિને વાર વેલેનતાઇન લાગ
લા એક મછવામાં કુદી પડયો; અને ગુઃમેન
જે ગ્રહસ્થને ઘર ગયો હતો તેને ત્યાં ગયો.
ત્યાંથી તેને ખબર મલી કે ગુદમેન તો ઉતાવ
ળથી ક્યાંઇ ગયો હતો ત્યારે તે પોતાના ઘર ત
રફ ફરયો એવી આસાથી કે કદાચ કાંઇ અ
ગત્યના કામસર ગુદમેનને ઘર જવું પડયું હશે.
પણ ગુદમેનનાં માણસોથી તેને ખબર મલી
કે તે ઘર તરફ પાછો ફરીઓ ન હતો ત્યારે
તે એવું સમજયો કે કદાચ ભુલમાં તે કોઇ
બીજાં વહાણમાં આગલથી ઉપડી ગયો હશે.
એ વીચાર ઉપરથી તેણે બીજી સહવારમાં પોતા

જવાનો ઠરાવ રાખ્યો. તેણે પોતાનું જમણુ મંગાવ્યું. આશરે પો ફારેગ થયો. એટલામાં હોરેસે ત્યાં ગભરાતમાં આવી બાહાર માણસોને પુછ્યુ કે તેનો કાકો ઘરમાં પાછો ફરયો હતો કે શું? પણ જયારે તેને જણાવવામાં આવ્યું કે તે કોણ જાણે કયાં જતો રહયોછે ત્યારે તે ખુશી થતો વેલેનતાઇનની નજદીક ગયો અને બોલ્યો, "કેમ શેઠ, તમેતો ગરેવસેન્ડ તરફ બડેખાંઓનાં મંડલમાં જવાના હતા અને અહીં કેમ!"

"હું તે કારણસર ગયો હતો" વેલેનતાઇને જવાબ દીધો "પણ કમનસીબે તમારા કાકાથી છીટા પડયો."

"અને ગુડમેન તરફથી એ શિવાય બીજી આશા રાખવી નહી," હોરેસ બોલ્યો. "તોપણ અને મારા બાવા બંધિને એ બાબદમાં કાંઇ

કહેવુંજ ન પડે. તેઓ હંમેશ હાથતાળી આ પવા ચુકતા નહી તો. એક વખત તેમને હાથ માંથી છટકવા દીધા કે પછી "અરગસની" નજરથી જોયા કરો તો પણ તમારૂં કાંઇ વળે નહી. પણ ભાઈ લાવોની કાંઇ પીવાનું છે કે નહી ?"

"હું કસમ ખાઇ કહું છું કે મને ખબર નથી, પણ બેશક એન થોડોક લાવી આપશે," વેલનતાઇને ખંટઇ વગાડતાં જવાબ દીધો.

એન અંદર આવી.

"ઓહો મારા ફીરેસતા," એનને અંદર આ વતી જોઇ હોરેસ બોલ્યો. "જરા પેટમાં ગબડે છે વાસ્તે કાંઇ ખાતા મીઠી નજર કરવા કાંઇ ઠોકવાનું લાવ. તે સાથ જરા મોહોંમાં નાખવાનુંએ લાવજે. ચાલતો થરડી ઘોડી."

વેલનતાઇને ઇસારત કીધા એટલે હુક

મ બનવવાને એને કાંઇ વિલંબ લગાડયો નહી. તરતજ તેબલ ઉપર બાતલી અને કારકઇસ્ક્રૂ આવી પડયો; પણ હેન્કોક એ ઊંચાડવા જેટલી વાર લાગે તેટલીવાર લગણ બોવી કોણ રહે. એક છરીએ કરી ડાકું ઉરાડયુ અને ગલાસો બમપર ભરયાં.

"મીઠ હોરેસ, જરા ઇસકોરૂ લઈ ઉંઘાડતે તો દારૂ બગડતે નહી," એન બોલી.

"વારૂં આસ તો જોઇએ એક બાજુ ગલાસ તારે માટે લાવતો, પોગી." હોરેસ બોલ્યો. "વાહ! હવે મજા પડશે તે ખરૂં!"

"નહી, મારાથી લેવાય એવું નથી," એને જવાબ દીધો.

"કેમ માંઇ હવે તું પોસ્મોત આજની રાત કેમ માપવાનો વિચાર રાખેછે!" વેલેનતાઇનને હોરેસે પુછ્યું.

"હું તે કાંઈ જાણું તો નથી," વેલનતા એને જવાબ દીધો.

"નાહી તો ફીકર નહીં; મારી મરજી માફક ચાલજે દોસ્ત કે તારો દેહેરો પાર પાને."

"પણ મને એવી ખબર પડીછે કે તમે આજે પારતી આપવાના છો," વેલનતાઈન બોલ્યો.

"અને એ ખબર ખરીછે," હોરેસે જવાબ દીધો. "પણ માંએ તું કાંઈ એવું ગુમાન લઈ જતો નાં કે હું એવાં ઓછાંઓ સાથ સામેલ થઈશ. તોબાહ! તોબાહ! પણ હા, કાકો ત્યાં સામેલ થતે તો સેવક કાંઈ ચુકતે ચુકતે નહી. તે ઘરડું આખું જરા ઠીક છે. તેને મારા વહાલાને હું જેવા સુપરફાઈન બગર વલી આવતું નથી. કોઠાં ગેપ. હું હોતું

તો તે ડોપનું મખકાઈ મખકાઈને ફાતી ફુલી
આયછે. વનાં એ ધાંખરા ધાંખરીઓની મી
જબાનની બપબપી તો જુઓ. સતાક ઉપર
સતાક. તેઓ ફેરી હું તુ ઝંઝાઓનેઓ ધથ
રીને તાવ આવે. કેમ દોસ્ત, ઠેક! લે ઉઠા
વ જરા. તારા બાપના સમ એ ચીચા ઠ્ઠા-
જરીઓની પારસીની વાત માંડી વાલ. પીવા-
નામાં પાણી ને ખાવમાં અડાણાં ને અચાર
માં ગોસ્ત—પણ તું ઉઠાવ બોજો મારા દોસ્ત
—લે એક બે તોસ્ત. આપણે ત્યાં જશું ખરા
પણ જરા ચાહે ગરમા ગરમ ગને ઉતા।
પોબારા મારી જશું—પણ તું લેની દોઆર
ઉઠાવ, છીચકારો શું બનેચ—પી પી નીકળી
જશે જી તો પછી કોઈ નહીં કહેશે વેલનતાઈન
પી પી. ઉચાર અને મારી પાંખ તલે આવ
અને પછી જોકે તારા થા હાલ. હું તને

એવી જગાએ લઇ જવશે કે જેની ખાત્રી શું કે તાંહાં શું છે તે ખબર પડે નહી."

"તમારી મેહરબાની છે," વેલેનતાઇન બોલ્યો.

ઠીક છે ચાલ આ બાતની પુરી કરીએ, અને પેલાં ચેગામેગીઓની મંડલીઓમાં જઇએ. પણ ધ્યાન રાખજે કે જયારે હું મારી ચેરૂત સંભળાઉ ત્યારે તું ત્યાંથી પટાણા વાળી જજે એટલે હું તારા પુઠે જમીનને ધ્રુજાવી નીકલશ."

બાટની ખલાસ થઇ. એકલા હોરેસે પુરી કીધા. પછી બંધે તેના બાપને ઘર ગયા ત્યાં અરથા દેહન એબીઅન ઘરડાઓ પોતાના ધણીઓની રાહા જોતી બેઠી હતી.

"કેમ, હોરેસ તારા બાપ તને મલ્યા કે?"

"નહી," હોરેસે પોતાની માયને આંખ

ની ઇસારત ફરી જવાબ દીધો. તે તેણીને એક બારી આગલ લઇ ગયો અને ત્યાં ઘણો વખત સુધી કાંઇ વાતમાં તણી સાથે મશગુલ રહયો.

"લેવા તેવણ આવ્યા," મીસીસ હોરેસ બોલી.

"નહી કદી નહી. આ ઠોકનો અવાજ તેનો નહી હોય," હોરેસ બોલ્યો.

"હું જાણું છું કે તે તેવણનીજ ઠોકે," તેની માએ બોલી.

"નહી તે હોયજ નહી," હોરેસે જીકર કીધી. "હું જાણુંછું કે તે બાહારનો બાહાર રહી વગર જાણવે ઠોકાઠોક કરે નહી."

આ વખતે વોલતર શાન્ત થયો. તેનો ચહેરો ફીકકો પડી ગયલો હતો. તેની નજર વેલેનતાઇન ઉપર પડી પણ તેમ કરતાંજ તેને ધ્રુજરાં છુટાં. તે જરા વારમાં સ્થિર થયો અ

ને વેલેનટાઇન સાથ શેકહેન્ડ કરીઆમાં લા
વ્યો; તેમ કરતાં વેલેનતાઇનને તેના હાથ
અતિશય થંડા થયલા લાગા.

તેની બાઇરીને જેવી ધીરજ આવી તેવી તેણીએ પુછ્યુ "કેમ પેલું કીધુ કે :" વોલતરે હા કહયુ એટલે તેણીએ ભલા ગુદમેનની બાઇરીને તે ખુશાલી ભરેલી વાત જણાવી." બાઆદ. ચાહ તેબલ ઉપર આવી એટલે સઘલાં તેબલનાં આસપાસ બેસી ગયાં. પણ વાલતરના ચેહેરા ઉપરથી આ ખુલ્લુ જણાંઇ આવ્યુ કે તેનું મન સ્વસ્થ ન હતુ તેને કઇ વીચારો ડંખ મારતા હતા. જયારે તેને કાંઇ પુછવામાં આવતુ ત્યારે તે હસવાનું ડોલ કરી જવાબ દેતો પણ પછી તરતજ તેના મોંહ ઉપર પાછાં ગમગીનીના ચીનહ પોતાનો દેખાવ દેતાં. હોરેસે જેમ વેલેનતાઇનને આગલ

જણાવ્યુ હતુ તેમ તે મંડલીના લોક ગોઆ
ઈની માહેતમ કરવા મળયાં હોય એમ જણા
યાં. ગપ્પા સપ્પાતો કાંઈ થોડા નહી આલ્યા.
તેનો તો કાંઈ પાર ન હતો, પણ એકબી બેલ
કઆ વાત ઈયાદ રાખવા જોગ ન હતી. જેવો
ચાહનો દોર પુરો થયો કે હોરેસે પોતાની
ચીરૂત કાઢી અને સલગાવી.

"કેમ તમે ચીરૂત પીવા કાઢી?" મીશીસ
હોરેસ બોલી.

"બાઇઓ તેની તમારે દરકાર કરવી
નહી." હોરેસ બોલ્યો.

એટલુ બોલી વેલેનતાઈનને નીકલવાની
રાહા જોતો તે બેઠો.

પ્રકરણ ૯ મું
(વેલેન તાઇનનો, એક નાટક શાળામાં દેખાવ)

વેલનતાઇન* પોતાનો ચાહનો પ્યાલો તમામ કરયા પછી મંડળીને સલામ કરી બાહાર નિકલ્યો. થોડેશ વારે હોરેસે પણ તેની પુઠ લીધી.

તેઓ બંધેલીસ્તરે સ્કુએરમાં જઈ પોહોંચ્યા. "મને લાગેછે કે આપણે હવે વખત સર જઇ લાગશું કે મી૦ લેધરલંગ્સ આપણને મલશે," હોરેસ બોલ્યો "દોસ્ત, તે જો આપણને મલ્યો કેની તો પછી જરા પેટમાં નાંખવાનો પેહેલો તડાકો તો તને ત્યાંજ પડવાનો."

"કોણ ? લેધરલંગ્સ ! તે વળી કોણછે?" વેલનતાઇને પુછયું.

"એતો તેના ધંધા ઉપરથી તેનું નામ પડયુંછે. તેનું ખરૂં નામ તો મી૦ ગરાઉલ અને છે. તે ઓપેરા તરૂપ કુંપનીના મુરંબી છે, અને ઘણો બાહોશ છે."

એમ કરતાં વેલેનતાઇનને એક નજીક ઘરમાં હોરેસ લઇ ગયો. ત્યાં એક અંધારા રસ્તે થઇ એક પાછલા ઓરડામાં તેઓ ગયા. ત્યાં શું હતું શું નહી તે વેલેનતાઇન જોઇ શક્યો નહીં; કારણ અંધારૂ તો કહે મારૂં કામ, પણ હોરેસે તાબરતોબ એક શખ્સનો હાથ પકડયો અને શેકહેન્ડ કરી તેનાં અને વલેનતાઈનનાં ઓળખાણ કરાવ્યાં.

"કેમ ભાઈ શું લેવાની મરજી છે?" મી૦ ગ્રાફિઅવેએ પેહેલો સવાલ કાઢ્યો.

"જે તમારે ગમે તે," હોરેસે જવાબ દીધો. "તમે આ શું ઉડાવો છો?

"લેવો અરધો તમે લેવો," મી૦ ગ્રાફિઅવે બોલ્યો.

"નારેબા, આપણને તો એ ભારી પડે,"

હોરેસ બોલ્યો. "મને તો જરા બ્રાન્ડી હશે તો ચાલશે."

બ્રાન્ડીને આવતાં વાર લાગી નહી. હોરેસે ફરકા મારયા અને કહયું, "અમને આજે સીનરીની પછવાડે સ્તેજ ઉપર બેસવાનો વિચાર છે, જો તમારાથી કાંઇ મેનીજ થઈ શકતી હોય તો મેરબાની."

"ઠીક છે, ચાલો પણ તમને ત્યાં બેસવા નહી ગમશે, અને ત્યાંથી મજાહ પણ નહી લાગશે, કારણ કે પરદા તમામ ખરાબ થઇ ગયા છે," પેલા શખ્સ બોલ્યો.

"પણ આપણે આગલથી તીકીટના પઇસા આપીએ કે ખરાબ નહી લાગે," વેલેનતાઇન બોલ્યો.

હોરેસને તેની ભોલાઇ તરફ હસવૂ

આવ્યું. તે બોલ્યો, "જે દરવાજે આપણે જઈએ છીએ ત્યાં કાંઈ તીકીત લેતા નથી."

"પણ ત્યારે આપણે બ્રાન્દીના પઈસા તો રોકડા આપીએ તો સારું," દેલેનતાઇન બોલ્યો.

તેણે એટલું બોલતાં પોતાની પાકીત ઉઘાડી, અને પઈસા કાઢી આપ્યા. તેની પાકીત ભરેલી જોઈ ગ્રાઉલ અવે હરખાયો અને મન સે બોલ્યો "વહ આવતા રવિવારે આપણા છે." તેણે તાબસ્તોબ વેલેનતાઇનને તીકીટ દેખાડી જેમાંથી ઓછામાં ઓછી પાંચ લીધા વના વેલેનતાઇનને ચાલ્યું નહી.

ગરાઉલઅવે આઇતા રૂપીઆ મલવાથ મલકા તો તેમને નાટકીઓને રસતે રલેહાઉસમ લઈ ગયો. ત્યાં ઘણાક નાટકીઓ સોંગ લેતા હતા બંધે જણા ખુરસીઓ ઉપર બેઠા. તેઓને મી૦ ગરાઉલ અવેએ કાંઈ સોંગ લેવાને વિનંતી કરી

કેટલીક આણુકાણીએ વેલેનતાઇને ચોરનો પોષાક પેહેરાઓ. મોહોંડે રંગ લગાડયો. જે ખુરસી ઉપર હોરેસ બેઠો હતો ત્યાં તેણે તુરકી લબાસમાં એક શખ્સને જોયો.

કેટલેક વારે નાટક શરૂ થયો. ચોરોની ટોલી માહેલા એક તરીકે વેલેનતાઇનં નાટક તખ્તા ઉપર નિકળ્યો. ત્યાં એક સ્ત્રી પોતાનો ભાગ બજાવતી હતી. તેના રાગની મોહેનીમાં એક બાક્ષમાં બેઠેલો એક ગ્રહસ્થ ખુબ ગીરફતાર થયો હતો. તે ખરાં જીગરથી સાબાસીનાં પોકાર કાહતો હતો; તોપણ તે હદની બાહાર જતો ન હતો.

તેને એ રવેશે જોઇ આપણા વેલેનતાઇનને પોતાની અસર અજમાવવાની તક મલી. પેલા ગરહસ્થનો સાદ કાઢી તે બોલ્યો, “ વાહવા ફીરેસ્તા! અરે ! ખુબસુરતીની દેવી! આ જેવું

ગીત મેં કોઇ દી સાંભળ્યું ન હતું! રંગછે! વાહવા રંગછે!"

"ચુપ! ચુપ!" કાંઇ હજારો લોક એક દમ બોલ્યું.

"હું તમને કહુંછું કે પેલીનો કંઠ ઘણોજ મધુર છે! તમે કદી એવો મધુર રાગ સાંભળ્યો હતો? સાબાસ! રંગછે! ઠોકો! લોકો ઠોકો! પાડો તાલી?" પેલો ગરહસ્થ બોલતો હોય તેમ વેલનતાઇને સાદ કાઢયો.

પેલા ઠીંગણો ગરહસ્થ જેનો સાદ વેલનતાઇને કાઢતો હતો તે પોતાની મુંછના આંકડા મરોડતો નિરદોષ દીલે સઘળો તમાશો જોયા કરતો હતો.

"ચુપ! ચુપ!" વળી સઘળી તરફથી પોકાર ઉઠયો. અને દરેકની નજર હવે તે ગરહસ્થની તરફ ખેંચાઇ.

"છી !" વેલનતાઇને ચાલુ રાખ્યું, "શુ પેલીનો રાગ સુંદર નથી? અને એટલું કહે વાનો મને હક નથી. આજના ગીતને અરધે હીસ્સે મધુર ગીત તમે કોઇ કાલે'ની સાંભળ્યું હતું? પેલી કોઇ પ્રતાપી જીવડોછે— હા! હા! વાહવા! વાહવા! લેલ્લે! લેલ્લે!"

"ચુપ!" ઘણાક લોક ઉસકેરાઈને બોલ્યા.

"હું ફરીથી કહું છું," વેલનતાઇન બોલ્યો "એ કોઇ મહા પ્રતાપી જીવડોછે."

"ચુપચુપ! બાહાર કાઢ! ઝટકો" વગેરેના મોટા પોકારો સઘળી તરફથી ઉઠયા, જ્યારે પેલો નિરદોષ અને બેખબર ગરહસ્થ મનસે તાજુબ થતો હતો કે સઘળા તેના તરફ ઓપેરા ગલાસ શું કામ તાંકતા હતા.

એ સઘલો વખત નાટકનું કામ તદન અટક્યું. પેલી સ્ત્રી જેવી ઢપમાં ઉભી હતી તેજ ઢપ બદલી શકાય નહી એવું હોવાથી પરદો નાખવાની ફરજ પડી.

જેવો પરડો પડયો તેવાજ કોઈ બે શખ્શો પેલા ગરહસ્થ આગલ ગયા, અને તેને તેની ચાલને માટે શિખામણ દેવા લાગા. તે શખસો આગલ પેલો ગરહસ્થ પોતાનું નિરદોષ પણું જણાવતો દેખાયો. પેલા શખ્સો તેના ઢોંગ તરફ પોતાની અચરતી જણાવી તેને ખુબ ઠપકો આપતા હતા; પણ પેલો ગરહસ્થ સાફ કેહેતો હતો કે તેણે કાંઇ પણ તરેહની હેરકત કરી નહતી. એટલું છતાં પેલાઓ સોગંદ ઉપર સોગંદ ખાઇ બોલતા કે તેણેજ સઘલી તરાંહની હરકત કરી હતી. તેજ રવેશે પેલો ગરહસ્થ પણ સોગંદ ખાઇ પોતાનું તદ્દન નિરદોષ

પણું જણાવતો અને પેલા શખસો તેની ઉપર જુઠા સોગંદ ખાવાનું બોહોતાણ મુકતા હતા. તેઓ તે જેવા એક મ્હાન પુરૂષને જીઆદા તે શું કરી શકે! કરયામાં એટલુંજ કે તેઓએ તેને ફરીથી એ રવેશની હરકત નહી કરવાને ચેતાવ્યું, અને ચાલતી પકડી.

પેલો ઢીંગગો ગરહસ્થ ત્યાંથી જતો રહયો તેથી સઘલાઓ નરમ પડયા, અને પરદો ઉચકાયો; અને ખેલ પાછો ચાલુ થયો.

એમ કરતાં જયારે વિશ્રાસા વામને પરદો પડયો ત્યારે વેલીનતાઇને વિચાર કરયો કે એવે વખતે નાટકી આશક માશુકો પરદાઓની પછવાડે જે એકમેકને વલગી મીઠી ચુંમી લઇ હિંનપક્ષતી ભરયો દેખાવ કરેછે તેવી બદીમાંથી તેમને કોઇ પણ રંગે અટકાવા જોઇએ. એ વિચારથી તેણે આજુબાજુ નજર કીધી અને

એક નવી યુક્તિ રચી નાટક તખ્તાના માહેના ભાગ ઉપર એક ખુણામાં રહી પરદાઓને એક ઢગ પડેલો હતો. તેની પછવાડે સાદ નાખી "ખુન! ખુન!" કરી બુમ પાડી. તે સાંભળ તુંજ આશક માશુકો ગભરાયાં. માશુકો પોતાના આશકોની છાટીશે બાહીકનાં મારયાં દબાયાં. ફરીથી "ખુન ખુન" ના પોકાર ઉઠયા અને સઘળા લોકો વિસ્મય પામી તગોતગ જોતાં સ્થીર ઉભા રહયાં. વલી પોકાર ઉઠયા અને હવે તો કોઇ સ્ત્રીના નાજુક અવાજમાં "કોઇ છોરવો! કોઇ આવો!" એવી બુમ ઉઠી.

"પણ તું આહીં આ નાકે કેમ ન આવતી?" એક સુથાર કે જે નજદીકમાં હતો તે બોલ્યો.

"અરે તમો લોકોને સંભલાતું નથી." ?
સુથાર સઘલા નાટકીઓ તરફ જોઇ બોલ્યો.
"એવડા કઠણ દીલવાલા તમે કેમ થાવોછો?"

સુઠારના આ બોલવા ઉપરથી લોકોની દોર ચાલી. તેમને એ રંગેથે ઉસકેરાયલા જોઇ વેલેનતાઇને એવી રીતે રડવાનો પોકાર નાખ્યો કે લોકો એવું સમજયાં કે જલદી મદદ નહી લાગશે તો ખચીત બીચારી અબલા મરણ પાંમશે. તેવા વિચારથી લોકો પરદા ખસાડવા રોકાયાં, કીમતી પોશાક, દમામ, ઠાઠમાઠ, મલા હજો, વિગેરેની કાંઇ પણ દરકાર કરયા વિના ધુલથી ભરેલા દરજી પરદાઓ ઉંચકવા પાછલ સઘલાં કાંમે લાગાં.

એમ કરતાં જયારે અરધા પરદા ઉચકાઇ રહયા ત્યારે સુઠાર વાંકો વલી બોલયો, "હવે

બાઇ તું વાકી વળ અને આ બાંઆમાંથી બાહાર આવ."

"અરે નહી, નહી અવાય, મેરબાની કરી સઘલા બઝાડો!" વેલેનતાઇને સાદ નાખ્યો.

"જરા હાથ લાગો, ગ્રંસ્થો, જરા મદદ કરો!" સુતાર બોલ્યો.

સઘલા ત્યાં હાજર રહેલાઓ ઢુળ ધોયાં જેવા થઈ ગયા. પરસેવો તો કેહજે મારૂં કામ અને ધુલ તેમના ચેહેરા ઉપર મજબુત વલગી બેઠી. સઘલી ઓરતો જેઓ ગાભરી પડી ગઇ હતી તેઓ દરેક પરદાના ઉચકાવા તરફ બીહીકની નજરે જોતી હતી: વેલેનતાઇને રડવાની કીકીઆરી ચાલુજ રાખી અને તેમ કરી સઘલા પરદા ઉંચકવાને લોકોને ઉલટ આપી. દરેક પરદો ઉંચકાતી વેલા ઢુળના વાદલ

બીચારા નાટકીઓ ઉપર ગભડી પડતાં જેથી સઘળાઓ કોલસાવાળા જેવા થઈ ગયા. જયારે માત્ર છેલ્લા ત્રણ પરદા બાકી રહયા ત્યારે. તેમને બચાવવાની મુશ્કેલાઇએ સઘળાઓને નિરાશ કરી મુકયા. તે બચેડાય એવા નહતા તેથી સુઠારે પેલી બ્યાલી સ્ત્રીને સાદ મારી કહયું, "હવે તમારાથી બાહાર આવી શકાશે કે?"

"નહી, નહી," વેલનતાઇન બોલ્યો. "બચાડો, બાપીના બચાડો, જલદી કરો; અરે હું મરી જાઉં છું."

"લાવ, આલ તારો હાથ મને આપ" કમપનીનો મેનેજર ગુંટણીએ પડી પરદાની ઓ વચમાં હાથ ઘાલી બોલ્યો. "આલ જલદી ર હું તને ખેંચી કાઢીશ."

" મારા હાથ પુગતા નથી, અરે! મને જરા પીવાનું પાણી આપો." વેલ્લુનતાઇએ સાદ કાઢ્યો.

" ગરીબ બીચારો!" મેનેજર બોલ્યો. " જરા પાણી માગે છે?"

જલદીથી પરદા પછવાડે પાણીનો કુંજો સેરવી દેવામાં આવ્યો. પરદાઓ પાયામાંથી ઉખેડી જરા ઉંચકયા; અને મેનેજર પછવાડે ભરાયો.

જરાવારમાં તે ઠોકર ખાઇ પડયો. તેના હાથમાંનો દીવો પડી ગયો અને તેના કપરાં સુલગી ગયાં. તોપણ તે ઉઠીને બોલ્યો, " બાઇ તું કયાં છે?" કોઇએ કાંઇ જવાબ આપ્યો નહી તેથી પરદાની પછવાડે ખુણેખાંતોસ તથા બાય ઉપર સંતાઓને જોયું. બાજો હીરા મંગા

ક્યો, પણ કોઇ આવ્યો કે તેનું મુડદું જણાયું નહી. તે પાછો બાહાર નિકળ્યો. તે જોઇ સુઠાર બોલ્યો, "શું કોઇ નથી ? હું શરત મારી કહું છું કે હું જરૂર શોધી કાઢીશ." એટલું કહી તે દીવા સાથ અંદર ગયો, પણ જરાવારમાં નિરાશ બની પાછો ફરયો.

"કેમ કોઇ મળ્યું કે ?" જોહાઉસના લ સીએ પુછયું.

"ના કોઇ નહી," સુઠારે જવાબ દીધો.

"છી, છી, હું ધારૂં છું કે તેણી બેસુધ થઇ છે. લાવ મને બતી આપ, હું જઇને જોઉં."

લસી પરદા પછવાડે જેમતેમ ભરાયો પણ થોડાક ફાંફાં મારયા પછી તે બાહાર નિકળ્યો અને બોલ્યો, "તમારી ખાતરી છે કે તે ઘરમની ઓરડી બાહાર નિકળી નાઠાસી તો નથી ગઇ ?"

"બાહાર ક્યાંથી નિકલે!" મેનેજરે જવાબ દીધો.

"ત્યારે શું તમે એમ કેહેવા માંગોછો કે કોઇ ઓરત પરદા પછવાડે હતીજ નહી?" લેસી બોલ્યો.

"એ ઘણુંજ અજબ જેવું છે કે હુ અંદર ગયો ત્યારે પાણીના કુંજા શિવાય બીજું કાંઇ નહતું."

બાહાર આદીઅન્સ ઘણું અધીરું બની ગયું હતું તેથી લેસી બોલ્યો, "કે એ તો મેનેજરની કોઇ ઓલખીતી હશે તેથી તેણે જાણીને નહસાડી મુકી." એટલું કહી તેણે બેલ ચાલુ કરવાને હુકમ આપ્યો.

પરદા અને ભીતની વચમાં કોઇ ઓરત તો હતીજ પણ તે ક્યાં ગેપ થઇ ગઇ તેનો ખુલાસો કરવો કોઇની પણ શકિતમાં નહતો. સઘલાં

ઓની તાળુંઓ વચ્ચે બેન્ડ પાછો ચાલુ થયો, પણ વેલિનતાઇનની મતલબ એવી હતી કે હવે જેમ બને તેમ લોકોનાં મનને સ્થિર કરવાં તેથી "પીત" છેલ્લા ક્લાસની વચ્ચે વચમાં "ખીસા સંભાળો" ફરી અવાજ નાંખ્યો. સઘલાઓ આ અવાજથી પોતાના ખીસા તપાસવા પડી ગયા. "બાઇઓ! સંભાળો!" વેલિનતાઇને બીજો સાદ નાંખ્યો. ગાગરાઓનો ખખડાત ચાલુ થયો. એવામાં વેલેનતાઇન એક ઓરતના ગભરાયલા અવાજમાં બોલ્યો "અરે મારૂં ઘડીઆલ!" "તમે કોઇએ તે લીધું છે! મારૂં ઘડીઆળ! ઓહો મારાંવ્હાલાં ઘડીઆળ!"

આ વખતે "પીત" નાં તમામ લોકો ઉઠી ઉભા થયાં, જ્યારે "બાક્ષ" માંનાં લોકો નીચે ડીંગાઇ જોવા લાગા. પણ હવે સઘલાઓ

ની અચરતી એ રહી કે ઘડીઆળ કેઇ ઓરતનું ગયું હતું તે કોઇ જાણી શકયું નહી.

"સીપઇ! સીપઇ!" વેલનતાઇને પાછો તેજ સ્રીનો અવાજ કાઢયો. તે બોલશું કે તેજ વેલા "પીત"માં સીપઇ તેમજ અમલદારોનું ટોળું ભેગું થઇ ગયું અને સઘલે ઠેકાણે ગડબડાત મચી રહી!

"મેં પકડયો" વેલનતાઇન બોલ્યો.

"કયાં"? એક ઇન્સ્પેકતરે પુછયું

"અહીં, અમલદારો, અહી!"

તે સાદ તરફ સીપાઇઓ અને અમલદારો ઉતાવળમાં આવી દોડયા.

"નહી, તારી પાસે છે," આપ મને હું તને નહી છોડું, બસ મને મારૂ ઘડીઆળ આપ એટલે હું તને છોડી મુકીશ." વેલનતાઇને સાદ કાઢયા.

"નહી, એ ચોરને છોડશો ના, પકડી રાખો, અમે આવીએ છીએ;" એક ઈન્સ્પેક્તર બોલ્યો.

જ્યાં તે ચોરને મળવાની આશા રાખતો હતો ત્યાં તેને દીઠો નહી એટલે તે અતિશય નિરાશ બન્યો. ત્યાં જઈ જોય શું કે ચોર તો નહી મલ્યો પણ જેનું ઘડીઆળ ગયું હતુ તેપણ કોઈ મલે નહી.

આસપાસનાં લોકો એકમેક તરફ જોઈ અચરતી પામતા હતા. જ્યારે ફરીથી સાદ સંભળાયો નહી ત્યારે ઈન્સ્પેક્તરો એવું સમજ્યા કે કોઈએ ધાંક પીછોરો તથા માંદીવાલાએ કર્યું હશે. એ વિચાર ઉપરથી પાછી શાંતી પંથરાઈ અને વલી ખેલ ચાલુ થયો.

કેટલેક વખતે પાછો ફેસાદ નરમ પડયો અને હવે રડેલાં લોકોને ખુશી કરવાને માટે

સઉથી સરસ ગાયનકાર મડમ ટ્યુસીલીને ના
ટક તખ્ત ઊપર મોકલી; પણ તેણીએ થોડું
ગીત ચાલું કીધું એટલામાં આપણા નેક બખ્ત
દલેનતાઇને બાહારથી એક પડધા કરી તેણી
ને ઘણીજ તોડી પાડી. તેણી તે પડધા સાંભ
લી અત્યંત દલગીર થઇ પોતાનો ભાગ પુરો
કરીઆ વગર કુદરતી ચચરતી અંદર ગઇ
અને કોઇના દીલ ઉપર તોપી તો કોઇની તરફ
આરસી કે જે કાંઇ હાથમાં આવે તે ફેંકતી એ
ક ખુણે ખંતાલ ફસાઇ બેઠી.

બાહાર આદીઅન્સ તેણીની એવી ચા
લથી વલી ઠચકચવા લાગું. સ્તેજ ખાલી જો
ઇ તેઓએ મનેજરને બાહાર બોલાવ્યો અને
જયારે તે બાહાર આવ્યો ત્યારે તેઓએ તેને
બોલવા દીધો નહી. તેઓએ તેને નમી નમીને
કાલાવાલા કરતાં દીઠા તથા તેની પાસેથી જોકે

પોતાની નાટક ટોલીની તે રાતની નાપસંદ વર્તણુકનો ખુલાસો માંગ્યો; પણ તેઓનો ગોંધાટ એટલો હતો કે તેની અરજ કોઇના સાંભળવામાં આવી નહી. તે બીચારો વાંકી વળેલી હાલતમાં પોતાને મનસે અનેક સવાલ કરતો અને અનેક જવાબ પણ આપતો આખરે તે પરદાની પછવાડે નિકલી ગયો અને મડમ ફ્લેસીદીને સમજાવવા લાગો, પણ સઘલું બ્યરથ ગયું કારણ તેણીની અતિશય ઉસકેરાયલી હતી અને સ્તેજ ઉપર પગ મુકવાને મક્કમ રીતે ના પાડતી હતી. એ રવેશાંની તેની હટીલઇ જોઇ મેનેજરે એક બીજીને તેણીને બદલે સ્તેજ ઉપર જવા કહ્યું પણ પોતે તેણીની આગમચ ત્યાં ગયો અને લોકોને વિનંતી કરી તથા દરગુજર ચાહી મડમ ફ્લેસીદીની ઓચીતી બીમારી જણાવી બીજીને મોકલવાને માંગી લીધું.

એમ કરતાં જયારે બીજીને પોતાને બદલે તઇ
આર થયલી જોઇ મદમ પ્લેસીદીએ બાહાર
નિકલવાને કબુલ કીધું જેથી વલી બીચારો
મેનેજર ધકેલામાં પડયો. તે પાછો સ્તેજ ઉપર
આવ્યો અને મડમ પ્લેસીદી પાછી ઓચીતી
સારી થઇ તથા સ્તેજ ઉપર આવેછે એવું લો
કોને જાણવ્યું. આ વખતે તેના ઉપરાં સાપરી
ના જુઠાંથી લોકો કોપાયમાન થયાં અને તેને
બીચારાને બે આબરૂ કરી ઊસ આઉત કીધો
પણ મડમ પ્લેસીદીને સ્તેજ ઉપર આવી ઉભે
લી જોઇ તેઓ તદન ચુપ થઇ ગયા. મદમના
ગાયનથી લોકો મંદ થઇ ગયા પણ તેમની ખુશ
ખુશાલી જાઝો વખત તકી નહી સબબ વેલ
ન તાઇને મદમને વલી કાંઇ હલકા શબ્દો ઓ
ચરયા અને તે નાટકના ઘરની બાહારથી આ
વતા હોય તેમ નાખ્યા એટલે પાછી મડમ

ચીરડાઈને પરદા પછવાડે ગઈ. હવે તો કોઇએ તે છેરાયલી મડમ આગલ જવાની હીંમત ચલાવી નહી, જેથી નાટકનો ટુંકમાં અંત આવવાનો સઘલા એકટરોએ ઠરાવ કરયો.

એમ કરતાં જયારે વિસામાંને વાસ્તે પરદો પડયો હતો ત્યારે વેલેનતાઇન જુવે શું કે પરદાની પછવાડે ઘણુંએક ૬૦ કે ૭૦ ની ભરતીના પુરૂશો એક કુંડાલામાં પરદાની પછવાડે ઉભેલા હતા. તેમની વચ્ચો વચમાં એક ખુબ ચેહેરેની નખરાદાર પરી નાચતી હતી. બીજા સઘલા અદામાં એક તેણી એવુ કરવી કે પોતાનો એક પગ ઊચકી પોતાના માથાં સુધી ઉંચો કરતી. તે દેખાવથી વેલેનતાઈનને કમકમાત ઉપજયો, પણ પેલા બુધાઓ બેશરમ બરેલી રીતે તગોતગ જોઈ મોટી ખુશીમાં આવી શાબાસીની તાલી પાડતા હતા.

નાટકને માટે ઘંટ વાગ્યો એટલે તે ટુડાલું વિખરાઈ ગયુ પણ તે બદ ખશલતના ઘરડાઓને શિક્ષા કરવાનો વેલેનતાઇનનો વિચાર થયો જેથી જ્યારે એક ઘરડો છોકરી આગલથી ચાલી જતો હતો ત્યારે તે પેલા ઘરડાની પીઠ પછવાડે સાદ નાખી બોલ્યો, "પ્યારા પંખી મને દીવાનખાણામાં મલજે." એ હવાજ તેણે ઘણાએક ઘરડાઓ જેઓ પેલી છોકરી આગલથી ચાલી જતા હતા તેમના કાન ઉપર નાખ્યા. તેના જવાબમાં 'હા મારી દીલોજાન મેહેબુબ, મોટી ખુશી સાથ" વગેરે ઘરડાઓ નમીને બોલતા પણ તેઓ પીઠ ફેરવે કે વેલેનતાઇન તેમની પછવાડે સાદ નાખી કહે "ધુલ પડી તારા જીવતર ઉપર, બુઢો ખખ થયો અને આવી શરમ ભરેલી ચાલ ચલાવેછે?"

બુઢાઓ આ જટકાથી પાછુ ફરી જોતા પ-

ણ તે અવાજ ક્યાંથી આવતો તે જાણી શકતા ન હતા. એ બાદ વેલેનતાઈન પોતાને ઘર ગયો.

પ્રકરણ ૧૦ મું

વેલેનતાઈનનો વાહાણ ઉપર દેખાવ.

હોરેસ સાથ ભટકવામાં એક રાત પુરી ગુજારવામાં તેના ચાલ તથા રીત ભાત જોઈ લીધા ઉપરથી વેલેનતાઈનને તેને વિશે કાંઈ સારો વિચાર આવ્યો નહી. વેલેનતાઈન પોતાની જાતી અક્કલથી ચેતી ગયો કે આગલ ચાલતાં હોરેશ કોઈ અતિદુષ્ટ પુરૂષ નિવડવાનો. તેના હાથથી કોઈ સારૂં કામ નિપજવાની તેણે આશા રાખી નહીં. એ બાબે પોતાના મગજ ઉપર પકી ખાતરી કહીં ત તે પોતાના ઘડાઆલને ચાવી આપીને બીછાણે ગયો. બારવણે તે અતિશય વહે-

લો છડપો મજબુત નામનો લીધો, અને એક દમ વ્હાણ ઉપર જવા માટે બંદર તરફ ગયો. રસ્તામાં લોકોની મોટી થડ જોઈ. સઘળાંઓ ગાંસડા પોટલા માથે લઇ બંદર તરફ જતાં હતાં. ગાડી ઘોડાનો કાંઇ સુમાર ન હતો. ૯ વાગ્યા સુધીમાં તો સઘલે વાંગેના લોકો મોટી સંખ્યામાં વ્હાણ ઉપર ભેગાં થયાં હતાં. ફક્ત તુતક ઉપર આશરે ૫૦૦ આદમી હતું. પોતે વેહેલો વ્હાણ ઉપર જવાથી વેલેનતાઇને જે સઘલા હુકમ વહાણનો કપતાન એક છોકરાની મારફતે આપતો હતો તે સઘલા જાણી લીધા. તે છોકરો એનજીનવાલો જગાને મથાલે ઉભેલો હતો. વહાણ દુર ગયું નહી એટલામાં વેલેનતાઇને પેલા છોકરાના સાદની નકલ કરવાનો અભ્યાસ ચાલુ કર્યો. કપતાનના સઘલા હુકમથી તો વેલે

નતાઇનો માહીતગાર થઈ ચુકો હતો તેથી પોતાનું કામ તેણે ચાલુ કીધું.

"ઉભું રાખ," વેલેનતાઇન પેલા છોકરાના સાદની નકલ કરી બોલ્યો.

"નહીં, નહી," કપતાન બોલ્યો.

"સબર," છોકરાના સાદમાં વેલનતાઇન બોલ્યો.

"ઉભું રાખવા તને કોણે કહ્યું," કપતાને ચોરડાઇને પુછયું.

"સબર," વેલેનતાઇન બોલ્યો.

જહાણનું એનજીન તરત ચાલતું બંધ પાડવામાં આવ્યું.

"એ તું શું કરેછે?" કપતાને બુમ પાડી. "જરા ધ્યાન ઠેકાણે રાખ. ચલાવ, અને ફરીથી મુરખાઇ દેખાડતો ના."

"ચલાવ!" છોકરો બોલ્યો.

છોકરો બીચારો વિચારમાં પડ્યો કે આ જે એશું બનાવ બને છે. કપતાન તેની ઉપર એટલો ખફા શામાટે થતો હશે. તે ઓરવેશનાં વિચારમાં હતો એટલામાં એક મછવો બે ત્રણ ઉતારૂઓને લઇ વ્હાણ તરફ સડસડાટ ચાલ્યો આવતો હતો તે જોઇ કપતાને છોકરા તરફ જોઇ હાથ ઉંચા કરયા જેથી છોકરાએ એનજીન બંધ કરવાનો હુકમ કીધો. તે જોઈ વેલનતાઇને સાદ મારયો, "ચલાવ" જેથી એનજીન ચાલવા લાગ્યું. વળી કપતાન અતિશય ઓરડાઇ ગયો અને છોકરા તરફ જોઇ ગુસ્સામાં બોલ્યો "કેમ આજે તને એ શું થયું છે."

"સબર?" બીચારા નિરદોષ છોકરાએ હુકમ કીધો.

વ્હાણ અટક્યું ને મછવો વ્હાણની બાર

ડુંમાં આવી પુગો, સીડી ઉતારેલીજ હતી તે
થી મછવા વાલો પકડવા જાયછે એટલે વે
લેનતાઇને સાદ નાખ્યો :"પછવાડે ફેરવો?"
જ્યારે વ્હાણ ભરતીના રેહ સાથ સપાતાબંધ
પાછલ હટી ગયું અને પેલો મછવો વ્હાણની
આગાડી કેટલેક દુર રહી ગયો.

"સબુર? હુરચ્યા, આગલ ચલાવ? એ
તું આજે શું કરી રહયો છે ?"

"સબુર, ચલાવ"ના બંધે હુકમ એકરા
એ કીધા સબબ તેને કપતાનનાં કહેવાની કાં
ઈ સમજ પડી નહી; પણ જ્યારે કપતાને
બંને હાથ ઉંચા કીધા ત્યારે તેણે વ્હાણ ઉ
ભું રાખવાનો હુકમ કીધો.

"ચલાવ ?" વેલનતાઇને સાદ નાખ્યો
જેથી વ્હાણ આગલ ચાલ્યું અને મછવો
પાછલ પડી ગયો; જે જોઇ કપતાનનો મીઝા

જ હાથથી ગયો. તેણે પેલા છોકરા તરફ પોતાની ટોપી જોરથી ફેંકી જે ને બીચારા નિરદોશને માથાં ઉપર વાગી. છોકરો માથું ગબડવા પડયો અને તેમ થતાં વ્હાણ મછ વાથી ખાસું દુર આવી ગયું. એ રશેશનો મા મલો જોઇ બજાવ વાળાને બહુ માઠું લાગ્યું તે એવું સમજયો કે કપતાન તેની સાથ ચેડાં કાઢતો હતો અને એ વિચાર ઉપરથી વ્હા ણ નજદીક જવાની આશા છોડી બેઠો. તે ને હલેસાં મારવાં બંધ કરેલાં જોઈ કપતા ન બહુ ગુસ્સે થઈ ગયો. તેના ત્રણ ઉત, ઓ હરીફ વ્હાણ ઉપર જશે એવી ધાસતી થી તેના ગુસ્સાનો હદ રહી નહીં.

"હા? ખુબસુરત પોરયા?" તે બોલ્યો.

"સબર?" વેલનતાઇને સાદ નાખ્યો.

"શું! હજુર એ વાત મુકનો નહીં?"

જો રેહે હું નિચે આવી તાહારી ખબર લઉં છું. ચલાવ જલદી ?" કપતાને હુકમ કીધો.

'ચલાવ?' છોકરો બોલ્યો. "હું નહી જાણતો કે એ શું છે.'

'તું નહી? ફરીથી બોલ અને પછી જોઉં કેવો તું ભુઈ ઉપર ભમરડા માફક ફરતો રહે છે,' કપતાન બોલ્યો.

છોકરે પ્રત્યુતરમાં પોતાનું નિરદોશપણું જણાવ્યું જેથી કપતાનને તેના જુઠા બોલવા ઉપર ઘણીજ ચીડ લાગી. તે બોલ્યો, "ખબરદાર રેહે નહી તો હેઠલ આવી એક મુક્કો માથામાં એવો લગાવશ કે મને ઇયા દ કરતો રેહશે."

"કેમ ચુપ નથી રેહવાતું ?" કપતાન બોલ્યો.

"સર્બર ! " વેલેનતાઇને સાદ નાખ્યો "અરે તને થયું કેમ! એ શું કરી રહ્યો છે. કેમ કાંઇ કેસરી પાંખ ખાવાનો શોખ થયોછે કે! બોલ, માત્ર હા કરીને બોલ પછી જોઇજ લે કે કેવો સ્વાદ તને રહી જાશે. હવે ધ્યાન રાખ, હું તને છેલ્લી વાર ચેતાવુંછું કે હવે કાંઇ વધારે એવું કરશે પછી તે જરા પણ હશે તોએ હું નીચે આવી તારી મીઠી ખબર લેવશ! કેમ, આપણે આગલ ચાલીશું કે! "

'ચલાવ' છોકરો તદન નાસીપાસ થઇ બોલ્યો.

'હં, હવે સમજ્યો,' કપતાન પોતાના માથાં આગલ મુક્કી ધરી છોકરાને તે હેઆડતો બોલ્યો. એટલું બોલી તે પોતાના ગજવામાં હાથ ઘાસી આગલ શું કરવું તે

વિશે વિચાર કરતો હતો.

એમ કરતાં જેવી તેની નજર છોકરા તરફથી ફરી કે વેલનતાઈને ફરીથી સાદ કાઢયો, "સબર કર! અટકાવ" પણ આ છેલ્લા શબ્દનો અવાજ બંધ પડયો નહી એટલામાં કપતાને એક જાદુ દોરડું ઝટ કઇને ઉપાડયું અને એક પણ શબ્દ બોલ્યા વગર પુર ગુસ્સામાં નીચે તુટકની ઉપર કુદકો મારયો.

"નાહાસ, છોકરા, નાહાસ!" વેલનતાઈ ને તેજ પલે સાદ કાઢયે; અને છોકરો કે જે કોઈ અદગરાનો બાદશાહ હતો તે વિજલીની માફક ઉતારૂઓની ગરદીમાં ભરાઈ ગયો. પેહેલ વેહેલાં તો કપતાન છોકરાની નજદીક હતો પણ તે છોકરો એટલી ઝડપથી દોડતો કે અને તેને એટલીતો ઝડપથી

ગોલ મોટા ખવડાવતો કે તુરત એવું મા લમ પડ્યું કે આગલની માફકજ તે જીવ નાખતો તેની પુઠે લાગતો હતો.

"પકડો તો પેલા દુકતાને !" કપતાન બોલ્યો, "પકડો પેલાને ! પણ ઉતરૂઓને તો અતિશય ગમત મલતી હતી તેથી તેને પકડ વાને સરવે કોઈ અખાડા કરતું. એટલુંજ નહી પણ તેઓ તો સાંમા પેલા છોકરાને ખંચાવતાં; અને જયારે એવું બનતું કે કપ તાન છોકરાને પકડી પાડવાની અણી ઉપર આવતો ત્યારે ૧૦ કે ૧૨ મજબુત બાંધાના મરદો તેની આડે થતા.

"અહીં આવ ?" કપતાન હાંફતો હાં ફતો બોલ્યો, "હું જે કહું છું તે મુગો મુગો કર. અહી આવ ?" પણ તેમ કરવાને છોક રો ના પાડતો જેથી ફરીથી તેની પુઠ ધરી

તેને પકડવાની તેણે તજવીજ કરી. આખ રે વેલેનતાઇને તિરસ્કાર ભરેલું હસવું ચાલુ કીધું અને જયારે તેવાં હસવાના એક પલમાં કાંઈ સેંકડો પડઘા થયા ત્યારેજ કપ તાનની ફીલસુફી ભરેલી નજર ઉંઘડી અને છોકરાની પુઠ મુકી.

"અહીં આવ રોબીનસન!" કપતાન બોલ્યો, "જરા અહી નજર રાખજે. હું થોડા વખતમાં એ ડુક્તાની ખબર લઇશ." એટલુ કહી તેણે ઇજનેરને ચલાવવાનો હુકમ કરયો અને ઝડપથી પાછો પોતાની જગામા ટે સીડી ઉપર ચઢયો. અલબતાં પેલા બી ચારા નિરદોષ છોકરાની જગા રોબીનસન નામના બીજા શખ્સને મલી.

વહાણુ હવે ધમધોકાર આગલ ચાલવા લાગ્યું. રોબીનસનનો સાદ વેલેનતાઇને કોઇ

વખત સાંભળ્યો ન હતો તેથી તેની નકલ ક રવી તેનાથી બને એવું ન હતું. એટલાજ માટે તે હવે કાંઈ બીજાંની શોધમાં આસપા સ પોતાની નજર ફેંકવા લાગો. જે પેહેલા શ ખ્સસાથ તેને મેલાપ થયો તે એક મજબુત બાંધાનો, કાલા ઠેભોઆવાલો ગ્રહસ્થ હતો જે એક સુંદર નાની ચોપડી ફાડવામાં રો કાયલો હતો. તે ફાડેલાં પાણું એકેક રૂપી એ વેચતો હતો. જે અજાયબ જેવી ઊલ ટથી તેનાં પાણાનો ખપ થઇ જતો હતો તે ઉપરથી વેલેનતાઇનને એવો વિચાર આવ્યો કે તેમાં કાંઈ ઘણીજ કીમતી અને ઉપયો ગી ખબર હશે. એ વિચારે તેને એક ન કલ ખરીદ કરવાને ઉસકેરયો અને તેમાંહે ની બાબદથી માહીતગાર થયા પછી પોતા નો સાદ તે વેચનરની પાછલ ફેંકી તે પો

હ્યો, —"અરે ભાઇ, મને સાત જોઇએ છે."

"સાત ?" વેચનારે પુછ્યું, "હા લેવો. ત્રણ, પાંચ, સાત, ગણાયાં અને એકુજ ૬ ટકામાં ૭ પાણાં ખેંચી કઢાયાં.

"લાવની ભાઈ, ક્યાં છે." વેલેનતાઇને પેહલાંની બરાબર સાદ નાંખ્યો.

"આ રહયાં, તઇયાર છે," વેચનારે જવાબ દીધે.

"લાવો, અહીં મોકલોને," વેલેનતાઇને બોલ્યો.

"લેવો સાહેબ, આ સાત છે, "અને તરત જ પાસેના ઉભેલાઓના હાથમાંથી સાત પાણાં પસાર થવા લાગયાં.

"મને અને મારી મીસીસને બે આપશો ?" એક ગ્રહસ્થ પોતાની પાકીટ ઉઘાડતો બોલ્યો.

'પણ મારાં સાત કયાંછે?' વેલેનતાઈને પાછો પોકાર કીધો.

"થઠા ના કરો, એમાં કાંઈ વળવાનું નથી," વેચનારે જવાબ દીધો.

"ઠીક છે ત્યારે લેવો આ હું ચાલ્યો, પઈસા બઈસા આપશું કાંઇ જાણ્યે નહી," વેલેનતાઇન બોલ્યો.

"ચાલ્યો?' વેચનાર બોલ્યો, "મુગા મુગા પઇસા કાઢો નહીતો ભારી પડશે."

આ બોલતાં વેચનાર ઉશ્કેરાઈ ગયો

'ત્યારે તેં પઇસા લીધા,' એક શખ્સ કે જે વેચનારની પછવાડેથી દુર ઉભો હતો તેનો સાદ કાઢી વેલેનતાઇન બોલ્યો. તે શખ્સના ચેહેરા તરફ વેચનારે ગુસ્સાથી નજર કીધી અને કહ્યું "તું પઇસા નહી આપશેની? ક્રોધ મોટો ઉઠાઉગીર તું દેખાયો.

એટલું બોલતાં તે લોકોને બીજાં પાણું ફા ડી આપવામાં રોકાયો.

બાદ વેલેનતાઇનનું ધયાન સલુન તરફ ખેંચાયું; પણ ત્યાં તેણે થોડાંએક ઓરતોને પોતાના આશકો શાથ વાતમાં મશગુલ રહે લી તથા વખતે વખત સરાબના ગલાશ પે હરપે ઉઠાવતાં દીઠા તેથી તેઓને હરકત ક રયા વગર એકેએક આગલ પોતાનાં જીગર ખુલ્લાં કરવા દઈ ત્યાંથી કેબીન તરફનો રસ તો લીધો. કેબીન માંહેલાં લોકો પણ તેવી જ રવેશે મશગુલ રેહેલાં હતાં, માત્ર ફરક એજ હતો કે તેઓની ગોફતેગો કાંઈ ખાનગી ઇશ્ક હરૂશેની ન હતી. તેઓ મજુરોને મલતા હલકા દરમાયા બાબે ચરચા ચલાવતાં હતાં આવી હાલતનુ કારણ દરશાવવા માટે એક શખ્શ લોકોના દીલ એકસરખા સાધારન

હક મેલવવા પાછલ ઉસકેરતો હતો આ ફા
બેલ ભાશાન કરતાના સાદથી જે લોકો તેના
મતની તરફેન કાંઈ બોલતાં તેમનો સાદ ધં
કાઇ જતો હતો અને જે લોકો તેના મત
થી જરાએ વિરૂધ જતા તો તેઓ ઉપર ગાલ
ગલોચી અને તાણાજણીના સખુનોનો વર
સાદ ચોમેરથી છુટતો હતો.

આખરે વેલેનતાઈને પેલા ભાશાન કર
તાને તેના મતનીખાતરી વાસતે કશી જો
વાનો ઠરાવ કીધો. તે સાંમી બાજુ ઉપર
સાદ નાખી બોલ્યો. "આપણને એક
સરખા હક નથી જોઇતા.

"નથી જોઈતા!' ભાશાન કરતા બોલ્યો
"ઠીકછે તમને નથી જોઇતા; પણ હું તો દ
રેકને સરખા હક મલવાની તરફેનછું; અને
જેઓનો વિચાર એ મુજબ ચાલવાનો ન

હોય તેમને મંડળીમાંથી હાંકી કાઢવા જો ઇએ. એકસરખા હક નથી જોઇતા ? કાં શા માટે નહી જોઇતા ? ચાલો આપણે તે બાબે તકરાર ચલાવ્યે. પેહલો સવાલ એછે જે આ પાણી સઘળાના હક એકસરખા કાં નહી હોય ? બાશાન કરતાએ આંખના પલકારા મારયા અને ડોકાંનો લેહેકો લીધો. આપણને સરખા હક કાં નહી મળવા જોઇએ ?

"કારણ કે, 'વેલેનતાઇન.કેબીનને બીજે છેડે પોતાનો સાદ ફેંકી ઉતર દીધો, "કારણકે તારા જેવા મુરખાઓ તેનો ગેર ઉપયોગ કરયા વના રહેનહી.'

આ શખુન તો પુરતા થઇ ગયા. ભાશાન કરતાએ પોતાનો હુકકો નીચે મુકયો; જરા મજબુત એલ દારૂનો ગોટ ભરયો; પોતાનો દગલો ઉતારયો, બહીઆંનની બાંહે કે

પરીઆં વેર ચઢાવી અને પેલા બોલનારાને તેની સાથ હાથ અજમાવવાને બાહર નિકલવા કહયું. એક પલમાં આખી કેબીનમાં ગોંગાટ મચી રહયો. સ્ત્રીઓએ પોતાના આશકોને ટંટામાં ભાગ લેતા અટકાવ્યા, જયારે ભાશાન કરતાની બાયડીએ તેને પોતાના હાથ એક નિચ માણસના લોહીમાં ખરડી પોતાને હલકું લગાડવાની મના કરી. તેને ઘણો વખત સુધી લોકોએ સમજાવ્યો પણ તે કાંઈ સમજયો નહી. આખરે તે તાઢો પડયો, જયારે, જોકે તેણે કસમ ખાધા હતા કે જે કોઈ તેનાં મતથી જુદો પડશે તેની ઉપર તે કીનો લેશે તોપણ ત્યાં ભેગાં થયલાં નર નારીનાં મગજ સ્વસ્થ થયાં આ ઠેકાણે ઘણા એક એવા પરગ્રેસ: ગ્રહસ્થો હતા જે ઓની ઓરતો તુટક ઉપર ફરતી હતી, અ

ને વેલેનતાઇનને તે વાત ગેરવાજબી લાગી તેથી તે તેમને ભરથારસાથ મેલવાની મત લબથી તે તુરંક ઉપર ગયો. "તમને કાંઇ ખબર છે કે," તે એક ભપકાદાર પોશાક પેહેરેલી સ્ત્રીના કાનમાં ધીમા સાદ નાખી બોલ્યો, "તમને કાંઈ ખબર છે કે કેબીનમાં તમારો ભરથાર કોણને ચુંમી લીએ છે!" તેણીએ અચરત થઇ પાછું ફરી જોયું. "તમે તેણીને ઓલખો છો?" વેલેનતાઇન બોલ્યો, અને જોકે તે બોલનાર કોણ હતું તે તેણી જાણી શકી નહી, તોપણ તેણી એક દમ કેબીનતરફ તે વાતની પતીજ કરવા ગઇ.

"તોબાહ? તોબાહ! તમારા માલીએ કેટલો બધો દારૂપીધો? ખોદાખાતર એને વધારે પીવા દેવોના?" એક બાજીનાં કાનમાં વેલેનતાઇને સાદ નાંખી કહયું જેની અસર

એવી થઈ કે તે દોડતી કે કેબીન તરફ ગ
ઇ. "કેમ તમારા ધણીને તમે એટલો વિ
ખરાવા દેવાં છો કે જેબી ઓરત તેને મલે
તેની ઉપર ધ્યાન પેહોચાડ્યા વગર રેહે
નહીં" એક ત્રીજીના કાન ઉપર સાદ નાખી
વલેનતાઇન બોલ્યો. એ રવેશે તરેહવાર ટોલા
લાથી દરેક પરણેલી સ્ત્રીને કેબીનમાં મોકલાવતો
"વ્હાણને ઠોભાવો?" રોબાનસન બો
ખરા અવાજમાં ધાંટો તાણી બોલ્યો.

"વાહુવા,' એ સાદની હવે મારે નકલ
કરવી છે,"વલેનતાઇન મનસે બોલ્યો. "હવે
પેલા છોકરાને તેની જગા પાછી અપાવવાનો
લાગ આવ્યો છે," અને જેવો તેણે એક
મછવાને વ્હાણ તરફ સામેથી આવતાં દીઠો
તેવો રોબાનસનને ઢબની ચાલાકીથી તેણે
પોકાર કીધો "ચલાવ!"

"નહી, નહી!." કપતાને બુમ. મારી "નહી, નહી? તુંબી કેઠા પેલા છોકરા જે વોજ દેખું ?"

"ઊભું રાખ?' રોબીનસન પોકારયો "મેં કાંઇ ચલાવવાને કહયું નથી?'

"ચલાવ'?વેલેનતાઇન બોલ્યો, તરતજ વ્હાણનાં પઇડાં ફરવા લાગાં, અને હવે તો ઇજનેર સાહેબનો જીવ કંટાલાથી ઉસકેરાઇ આવ્યો.

કેમ તું મને ઘેલો કરી મુકવા માંગે છેકે?' કપતાન બોલ્યો.

"પણ મને શું કેહેવા માંગો છો, હું તો કાંઇએ બોલ્યો નથી," રોબીનશને પોતાના બચાવમાં કહયું.

"શું? શું!" કપતાન બોલ્યો, "તુ નહી? અરે રોબીનસન તારો વાંક છુપાવાને

જાહું કેહેવાને જરા શરમાતો નહી એ કેવુ ખોટું છે."

'પણ હું તમને જણાવુછું કે મે એ વું કીધુજ નથી ? જો તમે મારૂ માનતા નહી હોવ તો તમે હવે હુકમ કરો." એટલું કહી રોબીનશન વહાણના આગલા ભાગ તરફ ફરતો ગયો અને હાથમાં એક દોરડાંનો કટકો જે આવી લાગો તે ઉપાડી તુટક ઉપર જોરથી અફાળી ફેંક્યો અને એ રવેશે પોતાના શીણાનો ઉપાય લઈ તે અઃબવાલી સ્વસ્થ ઉભો.

"કેમ છોકરા, જો હું તને પાછો તારી જગા ઉપર મુકરર કરૂ તો તું સારી રવેશે ચાલવાને કબુલ થાયછે કે ?" કપતાને પેલા છોકરાને પુછયું.

"હા સાહેબ," છોકરે જવાબ દીધો

ખબર !" કપ્તાનના હાથ તરફ જોઈ તે બોલ્યો.

એમ કરતાં મછવો છેક પાસે આવી પુગો. તે મધે એક જઈફ મરદ અને તેની દીકરી બેઠેલાં હતાં. છોકરીની ખુબસુરતી જોઇ વેલેનતાઈન ડંગ થઇ ગયો અને તેણીના ચેહેરા તરફ નગો 'તગ જોઈ રહયો. તેને એવું લાગ્યું કે તેણીના જેવી ખુબશુરત નાજની કોઈ દીવસ તેણે જોઈ ન હતી. જેમ જેમ તાણીનો મછવો વધારે નજદીક આવતો ગયો તેમ તેમ તેની ખુશીમાં વધારો થતો ગયો.

એમ કરતા મછવો વહાણની બોરડુએ આવી પુગયો ત્યારે તે માહેલો જઇફ ઉભો થયો પણ એટલામાં તેણે એક જોંકો ખાધો જેથી એક પલમાં નદીમાં પડયો.

"મારા બાવા! મારા બાવા! તેની દી-

કરીએ ફરીઆરી પાડી અને હાથ લાંબા કરી તેની ઉપર દમ બાંધીને પડી.

"બચાવો તેમને! આસરે પચાશેક ઉતારૂઓ બોલી ઉઠયાં.

'છોડી દેવો મછવાને છોડી દેવો' શુકાણીએ બુમ પાડી.

જે ધણી મછવાનો હુક પકડી રહયો હતો તેનાથી મછવો છુટો કરી શકાયો નહી અને પેલાં બંધેનાં શરીર એકેકને વળગી ને પાણીના પ્રવાહ શાથ તરતાં ગબડાતાં હતાં તેથી વેલેનતાઈન વહાણનાં સુકાણ તરફ ધસ્યો જઇ પાણીમાં એકદમ ઝંપલાવ્યું. જોરથી ડુબકી મારયાને લીધે તે પાણીનાં ઉડાંનમાં ગયો તેનાં કપરાં ભીનાઇને એટલાં ભારી થઈ પડયાં કે તેને ઉપર આવતાં મોટી મુશકેલી નડી અને જયારે તે ઉપર આ

યો ત્યારે પેલાં બંનેથી ઘણોજ દૂર નિકલી
ગયો જણાયો, પણ તે બહાદુરીથી તરતો જે
પલે પેલાં ડુબવાની અણી ઉપર હતાં તે પલ
તેમની નજદીક પુગો. તેના હાથમાં પેહેલી
ચીજ જે કાંઇ પકડાઈ તે પેલા જઇફના
બાલ હતા. તે જઇફે પોતાના ઝાલનારના
હાથે વલગી પડવાનો તરતજ કોશેશ કીધી;
પણ વેલિનતાઇને તાબરતોબ તેના હાથ છ
ટકાવી નાખ્યા, અને પેલી ઓરતનો જમો
પકડીને તે બંનેને પોતાથી એક હાથની વે
ગલાઇએ પાણીની ઉપર ઝાલી રાખ્યાં જ
યારે મછવાઓ તેની મદદે આવતા હતા.
હવે પેલા ઘરડા પુરૂશે જીવ ઉપર આવી
વેલીનતાઇનને પકડવાને તરફડ્યાં મારવામાં
કાંઇ બાકી રાખ્યું નહી, અને એમ કરતાં
સાટે વેલીનતાઇનના સાથ પોતાનો પગ એ

ટલી મજબુટાઈથી ભેરવી નાખવામાં ફતેહ પાંમ્યો કે જો તેજ પલે મછવાઓની મદદ આવી ન પોહોંચતે તો વેલેનતાઈન તેમજ પેલાં બંધે એકઠાં ડુબી મુવાં હતે; કારણ કે ત્રણેને મછવામાં લેવા છતાં જ્યાં સુધી બુઢાની બરાબર ખાતરી થઇ નહી ત્યાં સુધી તે મજબુટાઇથી વેલેનતાઈનને વળગી રહયો. કઇક વારે પેલું વહાણ ભરતીના ભારે મો જા સાથ પાછું હટયા કરતુ હતું તે મછવા આગલ આવી પુગું જયારે લોકોએ બુઢા ને વહાણ ઉપર ચઢવાને મદદ કરી અને વેલેનતાઇને પેલી બેશુદ્ધ છોકરીને પોતાના હાથમાં ઉઠાવી વહાણ ઉપર સલુનમાં લઇ જઈ મુકી 'જયાં તણેને હુશાઆર કરવા માંટે અછી માવઝત કરવામાં આવી.

સઘલાં હવે બરાબર સ્વસ્થ થવા પછી

વેલેનતાઈન કેબીન તરફ ગયો જયારે વહાણ ઉપરના સરવે લોકે તેને સાબાશીના પોકારથી વધાવી લઈ તેની ઉપર દુવા ગુજારી. સરવે ઉતારૂઓમાં સ્ત્રીઓ ઉપર મજબુત લાગણી થઈ જેઓમાંની ઘણીઓએ વેલેનતાઈનને જોઈ ખુશાલીના આંસુ વરસાવ્યાં.

કેબીનમાં જવા પછી તેણે સ્તુઅરદની પાશેથી કપડાંની જોર મંગાવી અને કપડાં ઉતારી એક શખ્સ પાશે પોતાનુ દીલ લાલ થયું ત્યા શુધી તુવાલથી લુછાવ્યું.

જેવું આ કામ પુરૂં થઈ રહ્યું તેવું સ્તુઅરદે તાજે કપરાં આણી આપ્યાં. કપરાં પેહેરયા પછી તે કેબીનમા ગયો ત્યાં તેણે પેલી છોકરીને જલદીથી સાજી થતાં જોઈ, પણ જેવી પેલાં બચેલાં બંધે બાપ છોકરીને ખબર પડી કે તેમનુ તારણ કરનાર ત્યાં હા

જર હતો તેવાંજ તેઓએ પોતાનો ઉપકાર જણાવવાનાં ચિન્હ દરસાવા માડયાં. જઇફે વેલેનતાઇનિનો એક હાથ પ્યારથી ધરયો જ યારે પેની છોકરીએ બીજો હમત ખરાં જીગરથી ચુમ્યો.

"મારા બ્હાદુર જુવાન! ખોદા તમને શુખી રાખજો!" પેલા જઇફ બોલ્યો.

વેલેનતાઇનના પોષાક ઉપરથી તે તેને ભ્હાણનું માણસ સમજયો; અને તે ભુલમાં તે બોલ્યો "લે બા, આ મારો કારદ લે? મારે ઘરે આવજો, હું તમને તમારી સેવાનો બદલો આપીશ."

વેલેનતાઇન તેની ભુલ જોઈ હસ્યો તોપણ પેલો કારદ તેણે લીધો! અને પેલી છોકરી તરફ નજર કરી, જેણી ફીકી પડી ગયલી હતી જેથી તે આ તકે અધિક ખુબસુરત જણાઇ.

"ચાલ, આવ દોસ્ત ? તું ખરોજ નર છે? લે જરા પી?" એક ખુશ મીઝાજી શખ્શ બરાન્ડીનું એક ગ્લાસ લાંબો હાથ કરી દે ખાડતાં બોલ્યો. "તમે કીરતી અને મરદાન ગી ભરેલું કામ કરયું છે? વાસ્તે લે બ્હાદુર ઉઠાવ આ એક' અને પછી આપણે બી જો લેશું. ઉચક, ભાઇ ? એથી તારી બધી સરદી નિકલી જશે. આ વાતમા લગાર પણ શક ન હતો કારણ કે બરાન્ડી વેલેનતાઇનના પેટમાં જબરી ખબર લે એવો મજબુત હતો. તેણે બીજાઓસાથ બે ચાર ગમ લીધો હતો તેથી આ તકે તે શખ્શના સખુન રાખવા માત્ર હોટને લગાડયો. જ્હાણ હવે ગરેવેસેન્દની નજદીક જઇ લાગું અને વેલેનતાઇન પોતા ની મોહોબતની દેવીની મુલાકાત લેવા ગયો. તે છોકરીએ તેનો હાથ દાબ્યો અને પોતાની

નજર ઉપર કરી કહ્યું, "પણ તમો અમને મળવા આવશોની?" વેલેનતાઇને તેણીના ખુબસુરત ચેહેરા તરફ તગોતગ જોયા કીધું અને એક પણ શબ્દ કાઢયો નહી. "તમે મળવા આવવાને વચન આપશો? પાપાજી મારી ખાતરી છે કે તમને જોઇ ઘણાજ ખુશી થશે! કાં તમે કબુલાત આપવાને આણાકાણી કરશો!'

"હું વચન આપું છું કે હું તમને મળીશ; અને જ્યારે હું ખાતરી કરી આપું છું કે એ વાત કરતાં મને બીજાં કશાંથી વધારે ખુશી મળનાર નથી ત્યારે —"તેણે તેણીનો હાથ દાબ્યો, પણ તેનાથી વધારે બોલી શકાયું નહી; કારણ તેણીની નજર તેના ચેહેરા ગમ હતી અને તેણીની આંખ ઉપકાર તેમજ મોહોબત એ બંનેથી દીપતી હતી.

"હે દોસ્ત એક બીજો ગોટ ?" પેલો રંગીલો શખ્શ પાછો વેલેનતાઇન આગલ આવી બોલ્યો. "જરા તમે ફીક્કા પડી ગયલા દેખાવો છો; અને તમને સરદી ન લાગે એટલા માટે મારી મીસીસ તમને આપવા માંગેછે."

"નહી ભાઈ, હવે જરા નહી," વેલેનતાઇને જવાબ દીધો.

"આ જુવાન બાઇ જરા લેશે?" તે શખ્શે પેલા બુઢાની દીકરી ગમ જોઈ કહયુ "નહી બાઈ, જરા લેવો! મારી મીસીસ કહેછે કે તમે જરા કાંઇ લેશો નહી તો જરૂર સીક પડી જશો." તે સ્ત્રીએ ભારી મમતા સાહીત ના પાડી; બાદ, સઘલાઓનો ઉપકાર વારંવાર માન્ય કરી તેઓ હેઠલ તુટક ઉપર ગયાં.

કિનારો હવે દેખાયો. કપતાંનનું મન હવે શાંત થયું હતું; પણ પેલા છોકરાને દીલે ડગડગો રહયો કે પેલાં રમખાનને લીધે કપતાન તેને તેની જગા ઉપર કાયમ રાખશે કે નહી. અલબતાં કપતાન તો પેહેલાં કરતાં તેની ઉપર વધારે મમતા દેખાડતો હતો; પણ તેટલાંજ ઉપરથી તેને શક રેહેતો હતો. તેની આ શંકામાં વલકી વધારો થયો; સબબ, પેલો કપતાન રાએતાથી ઉઠટો જઇ સધલા ઉતારૂઓની આગાઉ પોતાની જગા ઉપરથી ઉતરયો. છોકરાએ તેની ઉપરથી પોતાની નજર ખસાડી નહી, અને જયારે તે કપતાનનું તેની નજદીકમાં આવવું બનતું ત્યારે તે ત્યાંથી બીજી ગમ નિકલી જતો. તેની બીહીક તોપણ નકામી હતી; કારણકે કપતાનની દરેક જોસ ભરી લાગણી

લેનતાઇનનાં તારીફ લાયક કામથી નરમ પડી ગઇ હતી; અને જયારે એવું જણાયું કે વેલેતાઇનને સાબાસી આપવા ખાતર કપતાન નીચે જલદીથી ઉતરયો હતો ત્યારે પેલા છોકરાને હઇડે જરા તાઢક પડી.

"હું ખુશી થયો છું," વેલેનતાઇનનો હાથ ઝાલી કપતાન બોલ્યો, "તમારી મરદાનગીથી મને મોટી ખુશી ઉત્પન થઇછે. તમો એ બે શખસોના જીવ ઉગાડયા છે—આ તમારાં કામનો બરાબરનો હેવાલ "ઇલીઅદ" કાવ્યમાં વાંચવામાં આવેછે—જયાં એક ગ્રહસ્થ, હું ધારૂંછું કે આરતાઝરક્સીસ પણ તેનાં મને બરાબર ઇયાદ નથી કે તેજ કે કોણ, પીતર મ્હાત્માને બાહાર લાવવા પોનદીમાં કુદી પડેછે."

"પણ તે ફરેહ પાંમ્યો કે?" વેલેનતા

ઈને ખુશી ઉલટ સાથ પુછયું"

એવું તો કાંઇ જણાયલુ નથી; પણ આટલું તો નકી છે કે તે બહાર પાછો ઉપર આવ્યોજ નહી," કપતાને ઉતર દીધો.

"તોબાહ! તોબાહ! છી! છી! ત્યારે, અલબતાં, તે તેને બહાર લાવ્યો કે નહી તેથી દુન્યાને વાકેફ કરી શકયોનહી," વેલેનતાઇન બોલ્યો.

"બેશોત નહી, અને એજ ઇતિહાસની ખાંમીછે તો કોઇ પણ માંણસ પોતાનો વરતાંત સંપુરણ રીતે લખી શકયો નથી એક વખત લખવાને ઉલટ ધરી ચાલુ કરેછે પણ પછવાડેથી તે ઉલટ પાર પાડવાને શેવટ સારૂ લાવતા નથી—એજ કમનસીબ તો, પણ મને તમારાં મોટાં દીલથી ઘણુંજ લાગેછે. મને તમારૂં મગઝ તપાસવા ગમેછે. તેજ દાંદરી,

પેલી આંખ ઉપરથી આવેલી ભંદરી—ઘણીજ ભરપુર દેખાયછે.

"ઓહો, તમોતો કોઈ ઈનસાનની ખાશીએત પારખુ દેખાવ છો,' વેલેનતાઇન બોલ્યો 'અહી વહાણ ઉપર પેલો છોકરો કોઇ અતિશય ચાલાક દેખાય છે. તેનું ધ્યાન ઘણું ચોકશ લાગેછે."

'હા, છે તો ઠીક પણ કોઇ વખત તે બેધીયાન બની જાયછે,' કપતાને જવાબ દીધો, 'વલી કોઇ વખત તો એવી ભુલ કરેછે કે કેમ ચાલવું તે પણ વિસરી જાયછે. તમે નહી જોયું કે આજ સહવારે તેણે કેવી માથા કુટ કરાવી.'

'આખર કરે તો એ છોકરો,' વેલેનતાઇને જવાબ દીધો.

વેલેનતાઇનના આવા વિચારથી કપતા

ન તાજુબ થયો. તેણે છોકરા માટે જે આપં તા ઉપાય લેવાને ઇચ્છયું હતું તે વિચાર મન માંથી કાઢી નાખ્યો અને જયાં સુધી તે ફરી તેવી ચાલ ચલાવે ત્યાં શુધી તો તેને માફ કરવાને કબુલાત આપી.

'મેહેરબાની કરી તમારા એ છોકરાને મારી સાથ મારાં ભીનાં કપડાં ઉચકી મોક લશો,' વેલેનતાઇને પુછયું.

''અલબતાં, મોટી ખુશી સાથ,' કપતાને જવાબ દીધો. ''અહી આવ, છોકરા, આ ગરહસ્થની સાથ જા. તેનો સામાન સઘલો તપાસજે; અને હવેથી કેવી ચાલ ચલાવવી તેની ખબરદારી રાખજે.'

છોકરે ચાલાકીથી હુકમ બજાવ્યો, અને વેલેનતાઇનની પછવાડે વહાણ ઉપરથી ઉતરયો.

લોકોની ગરદી ઘણી મોટી હતી. સ

ઘણાં જળદો બહાર નિકલવાને વાસતે ફાંફાં મારતાં હતાં. આચકા ઉછળી જબરી ચાલ વી હતી. કચડા કચડીનો કાંઈ શુમાર ન હતો.

'તમારૂં કાંઈ ગયું છે?' વેલેનતાઈને એક શખ્સના કાનમાં અવાજ નાખી તેને ભમાવયો. તે શખ્સ પોતાનાં ગજવાં બારી કીથી તપાસવા ઉભો. સઘલું બરાબર જોઈ તે ઈયાદ કરતો ઉભો કે ઘરેથી તે શું શું લાવ્યો હતો.

"કેમ તમે આવી ચાલ ચલાવવા દેવો છો કે?' વેલેનતાઈને એક ઘરડી સ્ત્રીના કાનમાં અવાજ નાખયો.

'વાહ! જોન્સ!' તે ઘરડી સ્ત્રીએ એક શખસ કે જે બે સ્ત્રીની વચમાં ચાલતો હતો તેનીગમ જોઈ દોલા ગુરકયા. મને તમારી ચાલથી ઘણીજ લાજ લાગેછે, જરા પાછલ

હટ એ ઓરતોને ચાલી જવાદે.

'પણ છે શું ? પ્યારાં,' જોનરો પ્રુછયું.

'"મુવાં તારાં પ્યારાં! મેં તને નજરે નજર દીઠા! "તે ઘરડી સ્ત્રી બોલી.

'તમારી પાસ છે કે?' વેલેનતાઇને તીકીટ કલેકતરની પછવાડે સાદ નાખ્યો

'મને પાસ સેની જોઇએ,' એક બીજા માદમા વેલેનતાઇને બોલ્યો. 'આપણે તો જ યારે ત્યારે તીકીત વગર પસાર થઇએ છીએ,

'હું—આવજે!' તીકીત લેનાર બોલ્યો.

એ પછી વેલેનતાઇન શતુઅરદ પાસેથી એક મોટી તોપી લઇ કીનારે ગયો. તેની પુંઠે પેલો છોકરો તેનાં ભીનાં કપરાં લઇ ચાલતો હતો. રાહમાં જતાં તેનો પોષાક જોઇ ગુદમેન ઉપર કેવી અઅર થશે તે બાબે તરેહવાર વિચાર તેને આવતા હતા.

પ્રકરણ ૧૧ મું

વ્હાણ ઉપર પોતાના કરતુક દેખાડયા પછી વેલેનટાઇન પોતાના વાલી ગુડમેનના મિત્ર મી૦ પ્લમપ્લીને ઘરે ગયો એવી આશાથી કે મી૦ ગુડમેન ત્યાં હશે. ત્યાં મી૦ જોનાસ બીગઝ નામના એક ચરેલા જઈફ ગ્રહસથ સાથ તેને ઓલખાન પડી. તે ઘરડો જે પણ મી૦ ગુડમેનનો મિત્ર હતો તે તેના આવા ભેદ ભરેલા ગુમ થવાથી વેલેનટાઇન તથા પ્લમપ્લીની માફક અજબ થયો હતો જયારે "આ છેલ્લા ગ્રહસ્થની બેહેન મેહેનાપ્લમપ્લી તેના કારણ બાબે કાંઇ બેશુમાર અટકળ બાંધવા લાગી.

"ઓહો માલુમ!" આ ખુબ ચેહેરનાઝનીન બોલી, "કે તે ફસડાઈ ગયો હોય,

ઇચ્છા તેને કાંઇ સેંકડો એવી હુનારત બની હોય. લંડન શેહેરના ગાડીવાનો! આહ! તેમનાથી તો હાથ જોડ્યા! તેઓ એવા બેદરકાર હોય છે કે રોજને રોજ ભયંકાર પરીણામ નિપજતાં અટકતાં નથી. પેલે ઘાહાડે ફલીત સ્ત્રીત હું ઓલંગતી હતી, અને હું અજાયબાઇ કે કાંઈ હુનારત મને બની નહી, કારણ કે હું જતી હતી. એટલામાં એક દાગ કારત, જેની ઉપર એક ચીઠડેહાલ શખ્શ બેઠો હતો તે એટલો ઝડપથી મારી પાસેથી ચાલી ગઈ કે ગોયા વિજલીનો ચમકારો પસાર થઈ ગયો હોય એવું મને લાગ્યું. ભલું કે જરામાં હું બચી ગઇ. પુલીસવાલા એવી ચીજનો અટકાવ કરવામાં સંભાલ રાખતા નથી એ કેવું શરમ ભરેલું છે. પેલા ગંધમારતા પોશાકવાલો કરારે પોતાની આ

જુ બાજુના લોકોના હાથ પગ તથા જીંદ
ગીના જોખમની કાંઇ પણ દરકાર કરયા વ
ગર મોઢામાં બીડી સાથ ધમધોકાર ઘોડાને
ંકતો હતો પણ તેની હુલ્લડાઇને માટે તેને
શિક્ષા મલ્યા વગર, રહી નહી, કારણ કે મા
ડાથી તે ગાડી દુર ગઇ નહી એટલામાં એક
ખાડામાં તેનુ ચાક જવાથી આખી ગાડી
ઉંધી વલી અને પેલો હુલ્લડ નજીસ ગાડી
વાન કાદવની અંદર તદન ખરડાઇ ગયો.

"પણ હું ધારૂંછું કે કોઇને કાંઇ
પણ અકશમાત બન્યો નહી હશે," મી૦
ડ્લમડ્લી બોલ્યો, "નહીતો કે તે વિશેના રી
પોરત આપણે અત્યાર શુધીમાં વાંચ્યા હતે.
વલી ગુદમેનને જો કાંઇ હુનારત બન્યું હો
ય તો તેની આપણને તુરત ખબર પડતે
સબબ, ગુદમેન હંમેશાં પોતાના ગજવામાં

પોતાનો કારદ તથા નોંધણુક રાખેછે."

"પણ," મેદાના બોલી, "કદાચ કોઈ લુચાઓએ તેને મારી નાખી તેના *ગજવા માંથી મધલું કાઢી લીધું હોય કે તેના નામ નિશાનની કોઇને ખબર મલે નહી. લંદન શેહેર વીશે કયાં આપણે અનજાણુયાં છઈએ. પેલે દીવશે આપણે ન્યુસ પેપરમાં વાંચયુ હતું કે બીજા ભોડમાં એક ગ્રહસ્થનો રૂમાલ કોઇએ ચોરયો, તથી તેણે બીજો રૂમાલ દુકાનમાંથી વેચાતો લીધો અને થોડે વારે તે જોયછે તો તે પણ મલે નહી થઈ ગયો. એવું લંદન શેહેર પાવંદા ચોરાથી ભરેલું છે."

"મને લાગેછે," મી૦ બીગસ બોલ્યો, "કે એને કોઇ ઉઠાવી ગયુંછે નહી તો વ

સી એને આખી રાત બાહાર રેહવાની શી જરૂર?"

આ વાતના દરમયાનમાં મી૦ ક્લમપ સી તથા તેની બેહેનની નજર વેલેનતાઇનના પોષાક ઉપર પડી. તુરત તેને માટે પડોશ માહેલા દરજીને બોલાવવામાં આવ્યો, પણ તેને પાસ વેલેનતાઇન બેસતો આવે એવો પોશાક હતો નહી જેથી કોઇના ઘેરથી ઉછી ણો મંગાવવામાં આવ્યો. સારાં નસીબે તે તેને બરાબર બેસતો આવ્યો. બાદ તેઓ સ ઘલા બાહાર ફરવા ગયાં, અને ત્યાંથી અં ધારૂ થવાથી પાછાં ફરયાં.

જમ્યા પછી વેલેનતાઇન ઘર જવા નિ કલ્યો પણ સઘલાંઓએ રાતની વેલાએ બાહાર નિકલવાની મના કરી જેથી તેને તે

રાત ત્યાંજ રેહેવું પડયું. હવે ઘરની અંદ
ર ફક્ત ૪ બીછાણાં હતાં. અલબતાં, મ્હ
થી મારૂં તો મેદોનાને વાસતે હતું. બીજું મી૦
પ્રામ્પ્લી ને માટે હતું તરીજામાં મી૦ બી
ગલ અને ચોકમાં ચંકર સુતા હતા. પણ
જે ઓરડામાં મી૦ બીગલ સુતો હતો ત્યાં
બેવડુ બીછાનું હતું જેથી વેલેનતાઇનને બી
છાનું ઇન્સા શોફા ઉપર પોતાની પસંદગી
ચલાવવાની હતી. આગલુ તેણે પસંદ કર
યું જે મી૦ બીગલને પાણ ગમ્યું એટલે તે
ઓ પોત પોતાની જગા ઉપર સુવા ગયા. વે
લેનતાઇનને ઉંઘ આવી નહી તેથી તેણે વિ
ચાર કરયો કે જ્યારે એમજછે ત્યારે તો
બે ઘડી મારા મિતરને જરા ગમત આપું.

"હવે તો મઝાની ઉંઘ આવે એવું
હું ઇચ્છું છું," મી૦ બીગલ બોલ્યો. એ

ટસું કહીને બાછાણાંમાં પડયો.

"મ્યુ, મ્યુ!" વેલેન્તાઇને મી૦ બી ગલના કોચતલે સાદ નાખ્યો.

"હીશ? માર રે પેલી બીલાડીને!" મી૦ બીગલ બોલ્યો. "ઓહો, બાઇ? તમને તો કોઇબી રવેશે બાહાર પોહોચાડવાં જોઇએ."

અને બીગલ સાહેબ તુરત કોચ ઉપરથી ઉતરયા, અને દરવાજે ઉઘાડો. "હીશ, હીશ" કીધું અને પોતાના હાથમાં જે કાંઇ આવ્યું તે કોચની તલે ફેંક્યું એવી આશાથી કે બિલાડી તેના હુકમ પ્રમાણે આવી બાહાર જતી રેહે. જયારે વેલેનતાઇને દાદર ભણી સાદ નાખી "મ્યુ, મ્યુ" કરયુ એટલે બીગલ સાહેબને ધીરજ આવી અને તેણે ખોદાનુ નામ લઈ પાછો બાછાણામાં પ

ગ મુક્યો પણ હજુર તો તે લેટ્યો નહી એ ટલામાં વેલેનતાઇનના મેરખાનાથી પાછા "મ્યુ, મ્યુ"ના શબ્દ નિકલ્યા.

"અરે વલી બાઈ પાછાં આવ્યાં કે!" બીગલે અનકરામાં પુછ્યું "હું તો સમજ્યો કે તમે બાહાર પધારયાં હશો! (વેલેનતાઇનને) એ બાઈ આ ચંડાલની જનીનો સાદ તમને સંભલાય છે કે?" પણ જવાબમાં વેલેનતાઇને ઘોરવાનો અવાજ કાઢયો અને પાછું "મ્યુ, મ્યુ" ચાલુ કીધું.

"ખરીવાત કે રોજને રોજ એ બિલાડી બાઈ આપણી ખબર લેતી નથી," મી૦ બીગલ બિછાનામ.થી બાહાર કુદી પડી બોલ્યો. "મારે કાંઈ તમારી ખબર લેવાનો વિચાર નથી, નહી તો કે જબરો જવાબ તમને આપ્યો હતે!" અને તેણે "હીશ,

ઉઠ, 'મોહું' કર્યું, વૈનતાઈને પોતાના હાથને નપારીઆં-મારયાં જેથી મોં, બીગલ સમજયો કે બીઆડી બારણું આગલ ગઇ છે. તેણે તેનું સમજી પોતાના પલંગ ઉપર નો તકીઓ ઉપાડી દેવાબ તરફ જોરથી ફેં ક્યો અને બારણું વાસી પાછો બિછાણામાં ફરૂર પામવા પડયો. પણ તકીઓ લેવાને ભુલી ગયો તેથી વળી પાછો કંટાલીને ઉઠયો.

આજ રાતનાં જોઇએ હજુર કેટલી વખત બિછાણેથી મને ઉઠવું પડશે, તે બોલ્યો. ફીકર નહી, એ ભી એક કસરત છે, અને આરોગ્યતાને મદદ આપે છે પણ આ જેવી કસરતતા—(તકીઅ.ને) અરે પણ ભાઇ તું ક્યાં છે?'

બબુએ ફૂંફાં મારવો, બબુએ તંબોરયું, બબુએ અવાજમાં ગોતું પાછું બબુ તર્ફ

ઓ જલદીથી હાથ લાગો નહી. 'ઓહો! તમે તો કેહા અહી દેખું, નહી વારુ?' અને તેણે તકીઓ ઉપાડી લીધો, અને જાણે તેને શિક્ષા કરતો હોય તેમ તેના પેટમાં મુક્કાઓ લગાવ્યા, બાદ વલી ચાદર ઓઢી પાછો સુતો, 'જોઈએ, હવેતો જોઉ!'

"મિઆઉ! પીટ-મિઆઉ.

"અરે વલી પાછી આવી!

"મ્યુ! વેલેનતાઇને જોરથી સાદ કાઢયો.

"હલ્લો, વલી બીજીબી ભરાઇ કે?

"મિઆઉ! મિઆઉ! મિઆઉ! 'વધારે જોરથી જુદા જુદા સાદ નિકલ્યા.

"ઓહો! કેટલી બધી! જાને આજ રાતના નાચ રંગ ચગાવા ભેગી થઇછે.

વેલેનતાઇને હવે તો ઉજાગરો અને જોરથી સાદ ચાલુ રાખ્યા.

હવે મી૦ બીગસને વાસતે એવું કહેછે કે તે સ્વભાવે ઘણો થંડો હતો. તેની ઉંક માઈ એ હતી કે તેને કોઈ દીવસ પોતાનો મિઝાજ ખોહયો ન હતો. પોતાની એ ઉંકમાઈ તેની આ બારીક તપાસની વખતે તેને ઈયાદ આવી તથી તેને ઠરાવ કીધો હતો કે ગમે તે થાય પણ ઉશ્કેરાઈ જવું નહી.

"પોકારો! બાઈઓ. પોકારો!" બીગસ બોલ્યો. "હું તો એટલુંજ માંગુંછું કે તમારાં કારણસર હું કાંઇ બીહવું નહી. વળી પાણી ભરાઈ કે? એવી એક દુવાજછે કેમ, (વેલેનતાઈનને) આ દોસદારોનો સાદ તમને સંભળાતો નહી કે?

પણ વેલેનતાઈને ગુરવાનું પાછું જોરથી ચાલુ રાખ્યું. "ઠીક, આવી એક મજાહજ છે, તે બિછાનામાં ઉઠી બેઠી બોલ્યો, "તમુ

ને સંભળાતું નથી કે? ભર ઉંઘમાં પડવા ને શક્તીવાન થવું એમી એક શુખ્યજછે. આ ટીકા ચાલતી વેળા બિલાડાંઓનો ગેબાટ આગલ કરતાં અતિ જોર ઉપર આવી ગયો.

"અરે હવે શું કરૂં? તે બોલ્યો અને પેલા ઠાર ઉંઘનો પાદશાહ તો જરાએ જાગતો નથી? અરે, ઓઇ! અરે શું તું એવું કેહવા માંગેછે કે આ બિલાડાંના લશકરના અવાજ તને સંભળાતા નથી.'

વેલનતાઇનને કાંઇ જવાબ આપવાનો અવકાશ ન હતો, કારણ કે જયારે "મ્યુ મ્યુ મ્યુ" બંધ પડતું અટલે ઘોરવાના અવાજ સંભલાતો હતો.

આખરે બીગન સાહેબનો મિજાજ હાથમાં રહયો નહીં; કારણકે દુશમનનું પેલું લશકરતો હુમલો કરી રહયું હતું. તે

બિચારો હવે જીવ ઉપર આવ્યો. તેને પોતાના માથી વેલેનતાઇન ઉપર જોરથી તકીઓ ફેંક્યો, અને એટલો તો મોટો પોકાર કર્યો કે વેલેનતાઇને વિચાર કર્યો કે હવે વધારે વાર ઉંઘનો ઢોંગ કરી પડી રહેવું એ મુરખાઇ ભરેલું કામ છે. તેણે જરા જરા બગાસાં ખાવાં માંડયાં અને પછી બોલ્યો, " એ કોણ ? "

" એ તો હું છું! ' બીગલ બોલ્યો. "આ ચંડાલ બિલાડાના અવાજ તમને સંભળાતા નથી ?

" હીશ ! " વેલનતાઇન બોલ્યો "અરે બાપરે, બચે બિલાડાં ! '

' બે? " મી૦ બીગલ બોલ્યો, "અરે કુડી એક તો બલીઆં છે. ટોળે ટોળાંમાં ઉતરી પડીછે ગોયા તેમનું આખુ સંસ્થાન

તો ઉતરી પડયું છે! અને એઓનું શું ક
રવું તેની મને સમજ પડતી નથી."

"એનું કાંઈ નહી," વેલેનતાઇને જવા
બ દીધો, "તમે તમારે ઓાધીને સુઇ જા
ઓ, એઓ પોતાની મેલે દફે થઇ જશે."

"સુઇ જાઓ કહેવું તો સેહેલું છે,"
બીગસ ફફ્ફડીને બોલ્યો, "પણ ઉંઘાઈ કોણ
મરે છે.—

આ બીલાડાને જાનમમાં નાખો! ઓ
દાએ દુન્યામાં બીલાડાંજ પેદા નહી કરયાં
હોત તો કેવું સારૂં થાત. જ્યારે એ છેડાય
છે ત્યારે તો અતિ તુચ્છ બની જાય છે. એ
સઘળામાં એક તો ઘણુંજ મસતાન દેખાય
છે. એને કોઇ ઠાર કરો!"

જ્યારે બીગસ એ માફક ટીકા કરતો
હતો ત્યારે વેલેનતાઇને નાના મોટાં બીડાં

ડાંના અવાજે કાઢયા. તેણે આ વેળા એવો સોહોર મચાવી મુકયો કે જેથી તેને ડાક ચઢી અને તેની ચામડીનાં દરેક કાનાંમાંથી પરસેવો છુટયો.

"બાપરે આ તો અજાયબ જેવી વાત થઈ પડી છે, અરે આ મારી શી વલે થઇ છે. બાપુ, હું કોઇ દહાડે આગળ આવી રવેશે તોબાહ પડયો હતો! અરે ઓ દેવજાદાંઓ હવે તમારે અહીંથી જવું છે કે નહી?"

આ બોલતી વખતે તેણે અતિશય ચીરડાઇને પોતાના તફીઆ પોતાના કોચની હેઠલ, તેની સમજ મુજબ બીલાડાંઓને મારવા ફેકયા; પણ તેમ કીધાથી સેહેજ વારમાં કાંઇ ચીજ આખે ઓરડે અંધારામાં ગગડતી થઇ જેથી તે પસ્તાવો કરવા લાગો.

"એ કોણ છે?" મી૦ બ્લમપજી જે બરાબર નિચેના ઓરડામાં સુતો હતો તે બોલ્યો. "એ કોણ છે? સંભળાય છે કે? બોલ, જબાબ દે નહીં તો તને એક દમ ગોળીથી મારીશ?" તરતજ પીસ્તોલ ફોડવાનો અવાજ નિકળ્યો. તે તેણે લગતા વલગતાઓની ખાતરીને માટે ફોડી હતી.

"એ કોણ છે," તેણે ફરીથી પોકાર કીધો; "ભામતા હું હમાણાં તમારી ખબર લઉં છું." હવે બ્લમપજીએ તે રાતના કાકડી અને કરચલાં ઘણાંજ ખાધાં હતાં તેથી તેને તરેહવાર સ્વપ્નાં આવ્યાં હતાં તેમાંહેલાં એકમાં તેણે પીંડારાઓ તેને લુટે છે એવું દીઠું હતું. અને તેજ ઉપરથી તે બીહીને ઉઠ્યો હતો અને પેલી પીસતોલનો અવાજ કાઢવામાં આવ્યો હતો.

"બીગલ!" રસ્તા ઉપરના દરવાજાના બારણાના અવાજ નહી; થયાથી તે બોલ્યો "અરે, ઉપર આવ, ઉપર! એતો કાંઈ નથી મેરબાની કરીને ઉપર આવ હું તને બધું જણાવીશ. ,વેલેનતાઇન જરા બારણું ઉઘાડતો ભાઇ!" બીગલ બોલ્યો.

પણ વેલેનતાઇન પોતાનાં કામમાં એટલો રોકાયલો હતો કે આવી અરજ ઉપર તેણે કાંઈ ધ્યાન આપ્યું નહી. તેજ પલે પ્લમપ્ઝીના પગ દાદર ઉપર સંભળાયા એટલે બીગલ જેને હવે જરા હીંમત આવી હતી તે બોલ્યો, "આવ, ભાઇ પ્લમપ્લી અંદર આવ!"

"કેમ શું છે?" આ પુછતો તે ઓરડામાં દાખલ થયો તેના એક હાથમાં પીસતોલ અને બીજા હાથમાં દીવો હતો.

"નહી કાંઇ નથી," બીગલ બોલ્યો. એતો મારાથી ધોંગાટ થયો હતો. અરે બાઇ, મારી ઉપર બીલાડાંનાં લશકરે આ જ રાતમાં ઘેરો નાખ્યોછે. તેઓ બએ કલાક થયા મારા પલંગ તલે રાગડા કાઢી મને રીઝવેછે, અને તેઓની મારા તકીઆથી ખબર લેતાં પેલુ કાંઈ ગબેડી ગયું છે અને તને હરકત થઈ બીજુ કાંઇ નથી."

"બીલાડાં!" પ્લમપલીએ જવાબ દીધો. બીલાડાં કયાંથી આવ્યાં અરે બાઈ તેં રાતના કાકરી પુશકલ ખાધી હતી તેથી તને સ્વપ્નાં આવ્યાં હશે બાકી અહી તો બીલાડી કે ઉદરનુ નામ પણ નથી.

"તમારી ભુલ છ, બીગલે જવાબ દીધો "તેઓનાં તોલેતોલાં અહી ભરાયાંછે. હું ઉપર સુવા આવ્યોછું ત્યારથી તેઓને

હોર્યા કરૂછુ. જાયચ અને આવેચ! મારા જીવના સમ, આજે બારનુ ઓછામાં ઓછુ કાઢયો વખત ઉઘાડયું હશે અને પેલા ભૈ ઇનો કરારે ગોરયાજ કરેછે.

અરે ભાઈ, તમારી ભુલછે; તમને કાંઇ સ્વપ્નાં આવતાં હશે. આહી ઘરમાંતો એક નામની બીલાડી નથી.'

'મિયઉ મિયઉ!' વેલેનતાઇને અવાજ કાઢયો.

'કેમ શાહેબ' હવેબી હું સ્વપ્નાં જોઉ છું કે?

'અરે બે.દા!—પણ એ બીલાંડાં કાંઈ આપણાં ઘરનાં નથી.

ઘરનાં કે બહારનાં હોય તે હું શું જાણું. હું તો આટલું જાનુછું કે તેઓ આ હી અરાયછીછે.

'તેઓ મ રા હાથમાં આવે એમ ન થી' પ્લમપ્લી બોલ્યો હીશ! હીશ! જ્યારે તેને જોયુ કે ધમકીથી વલતુ નથી ત્યારે પ રાવાના પોકારમાં 'પુસી, પુસી, પુસી! વીટ —વીટ, વીટ! ' કરી કાખું.

' નિકલો અહીંથી, સેતાનની ઓલાદ નાંઓ, 'બીગલ જે હવે ઘણોજ બીજવાઈ ગયો હતો તે બોલ્યો.

'તીટી, તીટી, તીટી, પુસ, પુસ, પુસ' પ્લમપ્લી હાથમાં પીશ઼ાલ ધરી બોલ્યો. તે ણે એવી વકી રાખી હતી કે જે બીલાડી પહેલી તેની નજરે પડે તેની તરફ પીસ્તોલ ફોડવી. પણ તેનો સુધરી નરમ કોશીસ છ તાં એકબી બીલાડીએ દેખાવ દીધો. નહીં અને 'મ્યુ મ્યુ'ના પોકારો તો ઉપરાસાપરી નિઃસ્નપાજ કાંધા.

'હવે એમનું શું કરીએ?' રલમપલી
એ પુછયું. 'મને પોતાને ખીલાડાંથી બી
ઠીક લાગેછે.'

"ચાલો આપણે પેલા જુવાનને જગા
ડીએ; કદાચ તે એમની કાંઈ પરવા કરતો
ન હશે,' બીગલે પુછયું.

હોહ્યો! રલમપ્લીએ વેલેનતાઈનને હા
ક મારયો.

હલ્લો! બીગલે પોકાર કરયો; પણ વેલ
નતાઇનતો ગોયા ભર ઉંઘમાં હોય તેમ
પડી રહયો જેથી તેને જગાડવાને વાસ્તે
તેઓએ પોતાની ઓઢવાની ચાદર અને
બંદુકના બીડરાં કરી તે અને તકીઆ વેલ
નતાઇન તરફ જોરથી ફેંકયા.

'એ કોણ રે! એ શું છે?' વેલનતાઈ
ને પંડે પેરે પુછયું તે એટલો બધો ઠાકો

ગયો. હતો. કે તેને દીસ પરશેવાના ઝરાં છુટયાં હતાં.

આસ જુવાન ભાઇ, ખોદાને ખાતર આ જુલમગાર બીલાડાંને અહીંથી મારી કાઢ' પ્લમપીએ કહયું.

બીલાડો!' કયાંછે? હીશ!' વલેનતાઈ ન બોલ્યો.

અરે એમાં કંઇ વહેવું નથી. હીશ હીશતો મેં બહુએ કીધુંછે. આખો જનમારો હીસ હીસ કરો તો કાંઇ વળનાર નથી એ મને તો મારી કાઢવાં જોઇએ. કેમ તમે પણ બીહોછો કે?

"તેમ નાથી બીહુંછું? થોડીક બીલાડાથી? પણ તેઓ છે કયા તેતો કહો' વેલનતાઇન બોલ્યો.

મારા પલંગનીચે,' બીગલે જવાબ દીધો. 'શાબાશ, એ તો બાહદુરી. માર બામાર એ નાપાક જાદાઓને, મંદી નાખ એમની મુદ્દી.'

તાબર તોપ વેલીનતાઇન બીછાણામાંથી દમામથી કુદી ઉભો અને તકાઆ જમીન પર મારતો મારતો બીલાડાંના રડવાનો અવાજ કાઢતો છેક દાદર આગળ ગયો જયાંથી જાણે દુરથી અવાજ આવતા હોય તેમ નરમ શાધે મ્યુ મ્યુ કરવા લાગો.

'શુકરાના! હવે નાપાકો આખરે દફે થઇ!' બીગલ બોલ્યો. 'હવે જરા આપણને કરારે ઉંધ આવશે. એ પછી બીગલ પલંગ ઉપરથી નીચે ઉતરયો અને ઓરડાનાં ખુણાં ખંતોળાં તપાસી આવ્યો કે રખેને કોઇ બીલાડી ત્યાં ભરાઇને બેઠી હોય. પોતાની

પુરતી ખાતરી થવા પછી તેણે ખલમત્સીને નીચે જવા કહ્યું, અને બીછાનું દરસ્ત કીધુ પણ હજુર તો પુરે પાધરો હોતો નહી એટલામાં વેલેનતાઇને 'સ્પક' નો ધુજારો પાછો ચાલુ કીધો જે શાંભલતાંજ બીગલ ચોંકીને પલંગ ઉપર સંકોચાઇને તથા દાચ્યાં વકાસીને બેઠો. અરે આ ચંડાલ એકલી કાંહાં ભરાઇ રહી હતી. વેલેનતાઇનિ તરફ જોઇ બીગલ બો હ્યો. 'તોબાહ! આ તો પાછો ઘેરવા મંડી ગયો જાણે નાનુ ૪ વરશનું બાલક બે.લતા ઉંધમાં પડ્યું. રે બાઇ! એ મો૦—'સ્પક, વેલેનતાઇને સાદ નાખ્યો. 'અરે ચંડાલ, જી હાનમમાં તારો થાર થજે. જા અહીથી નિકલ જરા મને કરાર લેવા દે, કમબખત. તેને હવે તપકીરની દાબડી માટે પલંગ ઉપર ફાફાં મારયાં. રમાંથી એક ફાકો લીધો, અને મનસે

બોલ્યો હવે કરૂં કેમ? બરચા જોનાસ હવે હું એકલો શું કરૂં કાંઈ નહી સબર,—

'ન્યઉ.'

આ બાપરે ઉપર ચઢે છે.

'એ ભાઈ, એ જુવાનીઆ! અરે જરા છુટ ભાઈ. હું તો તોબા પડયો છું. બસ જરા મને બીજા ઓરડામાં મારા બીછાણા સાથ મેલી આવ, તારી મેરબાંની થશે. હવે હું આ ઓરડામાં નથી સુવાનો, પાછલી રાત થઈ છે અને કંટાલી ગયો છું.

વેલેનતાઇન તેની એવી રીતથી મનમાં હસતો હસતો તેને બાહાર લઇ જઇ બીજા ઓરડામાં મુકી આવ્યો અને પોતાના કરતુકથી જે તેને મજાહ મલી તેથી ખુશી થતો ઉંઘાઈ ગયો.

સહુવારમાં સરવે જને. ઉઠી ગઇ રાત

ના ગજબ માટે તરેહવાર ગાયા ચલાવ્યા જેમાં બીગલના રંગાકુટાથી ઝંપલાં સાંભલનાર આડોશી પાડોસીઓને બહુ ગંમત મલી, બાદ વેલેનતાઇન શુદ મેનની લલાસમાં બહાર નિકલ્યો.

ભાગ ૨ જો તમામ.

પખવાડયાંની મજાહ

લવાજમ—વરસ ૧ ના રૂ૦ ૩.

કયસરે હિંદ તા ૧૯ મી જુલાઈ ૧૮૮૫ ના પોતાના અંકમાં જણાવે છે કે .... એ પખવાડીક સેહેલ અને સમજ પડે એવી રંગીન એબારતથી લખાય છે અને તે કુટુંબ કબીલાને તથા દરેક વાંચનારને પોતાનો ફુરસદનો વખત સારી રવેશે ગુજારવાને ઉપયોગી થાય એવું છે.

જામેજમશેદ તા૦ ૩૦ મી જુન ૧૮૮૫[illegible] — .... થોડાક વખતના અરસામાં [illegible] જુનામાં જુનાં માશીકોને પણ ટકર મ[illegible] કરશે.